

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, KNAPIJEVA ULICA ST. 5. — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L, za inostranstvo 10 L.
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Kraljevine Italije in inostranstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana di
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Živahne letalske akcije v Afriki

Pri Marsa Matruhu je bila zadeta z letalskimi torpedi 10.000-tonska angleška križarka — Malta ponovno bombardirana

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 20. t. m. naslednje 410. vojno poročilo:

V poslednjih dveh nočeh so bila letališča na Malti znova bombardirana.

V severni Afriki delovanje topništva na odseku pri Tobruku. Letalske sile Osi so še nadalje bombardirale sovražne barake in utrjene postojanke trdnjav. Pri Marsa Matruhu sta dve naši letali napadli in s torpedom zadeli 10.000 tonsko angleško križarko.

Sovražna letala so napadla Bengazi in Tripolis. V Tripolisu so naša letalska sila sestrelila en »Blenheim«, ki se je vnel.

Vzhodni Afriki so angleška letala bombardirala Gondar.

Neka naša podmornica, ki je operirala na Atlantiku, se ni vrnila.

Na Sredozemskem morju je naša podmornica pod poveljstvom mornariškega poročnika Zannia torpedirala in potopila angleški rušilec. Druga edinica istega tipa pod poveljstvom mornariškega poročnika Migliorinija je potopila sovražno podmornico.

Nadaljnja angleška podmornica je bila potopljena od naših torpedov, ki jima poveljuje mornariška poročnica Gammaleri in Martinoli.

Berlin, 21. jul. d. Nemška vojna letala so dne 19. t. m. z velikim uspehom napadla Tobruk. Z dobrimi zadetki so bile težko poškodovane pristaniške naprave in zaklonišča angleške vojske. Neka obalna baterija in protiletalska baterija sta bili prisiljeni k molku. Tudi več žarometov je bilo uničenih. Nad Solumom je prišlo do letalske bitke, v kateri se je skupina nemških lovcev spopadla z nadmočno angleško skupino. Tri angleška letala so bila sestreljena, nakar so se letala umaknila iz borbe.

Bombardiranje Aleksandrije

Berlin, 21. jul. s. Med napadom, ki ga je izvršilo nemško letalstvo v noči na 19. julij na trdnjavo Aleksandrijo, so bile ugotovljene eksplozije na pomolu, v skladiščih in na pristaniških napravah.

Potopljena sovražna podmornica

Atene, 21. jul. s. Dve naši torpedovki sta potopili s podvodnimi bombami v grških vodah neko sovražno podmornico. Točno ob 15. uri nekega dne, ko je neka naša torpedovka spremljala prazno ladjo, je straža opazila sled dveh torpedov, ki sta bila namenjena naši ladji. Poveljnik ene naših torpedovk se je z naglo kretnjo izognil torpedu ter takoj izstrelil vse za napad na podmornico. Z prve podvodne bombe so zadeli podmornico. Potapljalci se sovražna podmornica je skušala zbežati, toda naš vojni brod ji je z novimi podvodnimi bombami preprečil beg. Zadeta podmornica je spuščala nafto, zrak in olje. Črn masten madež na morju je bil vedno večji. Naša torpedovka je izstrelila zadnje podvodne bombe na kraj, pokrit z nafto sovražne podmornice. Medtem se je približala neka naša druga torpedovka, ki je pričela z reševanjem prvih mornarjev s sovražne podmornice.

Z enim topom uničenih 16 sovjetskih tankov

Berlin, 21. jul. s. Sovjetske čete so na vzhodni fronti skušale izvesti nenadni napad na neko nemško topniško postojanko. Topničarji pa so to ob pravem času opazili. Proti njim se je pomikala večja skupina ruskih tankov. Ker ni bilo več časa, da bi se vsi topovi nastavili, je neki podoficer usmeril le svoj top proti napadalcu in ga je pričel peklensko obstreljevati. V kratkem času je razdejal kar 16 ruskih tankov. Ostali oklopni vozovi so se umaknili. Preden pa so bili dovolj daleč, so bili še štirje izmed njih zadeti in imobilizirani.

200.000 Letoncev odvedenih neznanu kam

Stockholm, 21. julija. s. Dopisnik lista »Stockholms Tidning« v Rigi poroča, da je letonsko prebivalstvo izgubilo 200.000 oseb, to je 10 odst. celotnega prebivalstva, ki so bile odveden v neznanu smer. Voditelji v Moskvi so namenili odvzeti vse letonsko prebivalstvo v Sibirijo in so načrt začeli že izvajati s pospešenimi deportacijami v zadnjih tednih. Uporabljali so tudi zvižake. Tako so n. pr. pozvali mladostnike od 14. do 16. leta, naj se vpišejo v železniške tečaje in so jim obljubili fantastične plače. Vsi mladeniči, ki so se vpisali, so bili kasneje odpeljani.

Izjava ujetega oficirja

Berlin, 21. jul. s. V severnem odseku sovjetske fronte je dezertiralo na tisoče rdečih vojakov. Kakor poroča DNB, je

med temi ubežniki poleg mnogih drugih višjih oficirjev tudi kapetan Vasiljev Novikov, učitelj na vojaški šoli v Leningradu. Kapetan je med drugim izpovedal marsikaj, kar pojasnjuje vedno večje številke boljševiških dezertirjev. Mi vemo, je rekel, da se ne moremo umakniti v neki bitki. Med borbo so pred nami nemške čete, za nami pa strojne politične komisarje. Če postanemo sumljivi političnim komisarjem, pridemo takoj pred vojno sodišče, kdor ni že prej žrtev strojnega. Edina rešitev je dezertacija ali vojno ujetništvo. Na vprašanje, zakaj se vojaki ne upro terorju političnih komisarjev, je odgovoril: Tega ne morejo storiti, kajti najmanjši poskus upora se kaznuje s smrtjo. Sovjetski vojaki so prepričani, da je življenje v drugih državah mnogo slaboše kakor v Rusiji. Podobno se je izrazil tudi kapetanova žena, ki so jo Nemci skupno z drugimi ženami oficirjev ujeli.

Letalske akcije

Berlin, 21. jul. d. Eskadrila 29 nemških bombnikov je dne 19. t. m. na vzhodnem bojišču prisilila 9 sovjetskih topniških baterij k molku. 9 topov je bilo popolnoma uničenih. Poleg tega je ista eskadrila razdejala 11 sovjetskih tankov, 150 tovornih avtomobilov, 3 lokomotive, 6 vlakov, nekatere in neke petrolejske skladišče. Izmed skupine sovjetskih lovskih letal, ki so poskušala preprečiti te napade, je bilo eno sestreljeno. Vsa nemška letala so se vrnila na svoja oporišča.

Duce odobril delo Turistične zveze

Novi cestni zemljevid Evrope in kartografsko delo za nova ozemlja

Rim, 21. jul. s. Duce je sprejel senatorja Karla Bonardiju, predsednika Italijanske turistične zveze, ki mu je poročal o delovanju zveze v zadnjih dveh letih, ko je Evropa v vojni, t. j. od julija 1939 do junija 1940. Senator Bonardi je poročal zlasti o onem delu delovanja CTI, ki je bilo posebno v zvezi z vojno. Turistična zveza je postavila več tisoč kašipotov v prometnih conah vojske, preskrbeli so vojaštvu potrebne zemljevide, zvezini glasili »La vie d'Italia« in »La vie del Mondo« pa sta skrbeli s številnimi članki iz peres znanih pisateljev in specialistov za večje umevanje vzrokov vojne z zgodovinskega in zemljepisnega stališča.

Duce se je zahvalil senatorju Bonardiju za izvršeno delo zveze, ki skrbi za nacionalne interese in sodeluje z ministrstvi vojske, letalstva, zunanjega ministrstva in ministrstva za ljudsko prosveto ter ministrstva za javna dela. Duce je odobril program za naslednja dva leti, ter je naročil, da mora zveza čimprej izgotoviti kartografsko delo in izpopolniti ilustrativno turistično literaturo države z ozirom na nova ozemlja. Slednjici se je dal Duce informirati o novem cestnem zemljevidu Evrope, ki ga je odobril že l. 1937, ter je izrazil željo, naj bi bil zemljevid dokončan kar najpopolneje, kajti to delo bo afirmacija Italije na mednarodnem področju.

značaj strateškega manevriranja, v drugih sektorjih se razvijajo živahne borbe med nasprotujočimi si silami, pri čemer imajo uspehe zavezniške nemško-rumunske sile. Prvi uspehi nove ofenzive na tej fronti so se pokazali včeraj. Z oporišč preko Dnjeptra so nemške in rumunske čete takoj po osvoboditvi severne Besarabije in po dnevih najtežjih spopadov z močnimi sovjetskimi enicami, ki so se srdito borile, dosegle Stalinovo črto, katero so predrti tudi v tem pasu, ki je v celotnem sovjetskem defenzivnem sistemu eden najbolj občutljivih kotov.

Boljševiki se niso mogli upirati velikemu pritisku zavezniških sil, ki so ponovno pokazale s svojo čudovito hrabrostjo, da so nezlomljiva ofenzivna sila. Predvčerajšnjim je dospela vest z operacijskega področja, da so nemški in rumunski vojski predrti obrambno črto tudi v južnem sektorju. Z akcijo, ki se še razvija, je nastala nova odprtina v Stalinovi črti. Nemške kolone so z rumunskimi naleteli na obupen odpor, ki je bil še mnogo hušji, kakor oni v preteklih dneh. Prvi prodor Stalinove črte na rumunski fronti je zaradi tega resnično občudovanja vredno dejanje.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 21. jul. s. Uradno poročilo javlja, da so sovražna letala bombardirala Hiittinen in Kymi, ne da bi bila povzročila škodo. Na obale Finskega zaliva je spustil sovražnik nekaj padalcev. V zračnih bojih nad Ladoškim jezerom so bila sestreljena tri sovjetska letala. Protiletalsko topništvo je sestrelilo šest sovražnih letal.

Helsinki, 21. jul. s. Postopno, toda nevtržno napredovanje finsko-nemških čet se nadaljuje na vsej fronti ob obrežjih Ladoškega jezera. V zadnjih 24 urah je sovražnik večkrat napadel razna središča v državi, ne da bi bilo žrtev in pomembne škode.

Stalin — vojni komisar

Berlin, 21. julija. s. V tukajšnjih krogih smatrajo imenovanje Stalina za vojnega komisarja, za nedvoumen simptom katastrofalnega vojaškega položaja boljševikov. Dovedati hočejo, da bo s prevzemom vojaške oblasti Stalin lahko odpravil kaos, katerega so povzročile zmage Nemčije in njenih zaveznikov. Resnica pa je, da je kaos od dneva do dneva večji in da je proces razkroja sovjetske vojske v polnem teku.

Rim, 21. jul. s. Stalinov sklep, da ga je vrhovni sovjet imenoval za ljudskega komisarja narodne obrambe, kar je istočasno z vojaško diktaturo, je povzročil velik vtis v raznih prestolnicah. Očitno stvari ne teko tako, kakor bi morale. S tem imenovanjem so vsi višji vojaški poveljniki neposredno odvisni od Stalina. Strašna strogost maršala Timošenkina ni zadostovala Stalinu, ki ima več zaupanja v svojo divjo energijo in v teror, ki ga vzbuja njegovo ime.

Sovjetska poročila

Stockholm, 21. jul. d. Sedaj tudi že sovjetska poročila priznavajo neuspehe na vzhodnem bojišču. Tako javlja sovjetski komuniké z dne 19. t. m. prvič o bojih pri Smolensku in Nevelu. Kraljeva imena, omenjena v sovjetskih komunikéjih, se pomikajo vedno bolj na vzhod. V glasilu sovjetske vojske »Krasnaja Zvezda«, piše dne 17. t. m. letalski major Gruzdin, da je Hitler poslal svoja najboljša letala na bojišča na vzhodu. Pisec pravi, da v vsaki letalski bitki Nemci ne odnehajo toliko časa, dokler ni zadnje sovjetsko letalo uničeno.

Obširni gozdovi v plamenih
Berlin, 21. julija. s. Po nekem poročilu poročevalca propagandne komisije so v plamenih obširni gozdovi vzdolž južnovzhodne obale Ladoškega jezera. Pred uničenjem uničujejo sovjeti mesta in vas.

Bolgarija in Italija

Komentarji bolgarskega tiska ob obisku bolgarskih državnikov v Rimu

Sofija, 21. jul. s. Bolgarski tisk obširno piše o potovanju bolgarskih državnikov v Rim. Vsi listi soglašajo v tem, da je bolgarski obisk v Rimu velikega pomena. »Mir« piše: Italija si je zmerom prizadevala, da bi odstranila nevarnosti, ki so grozile Bolgariji. V resnem času od jeseni 1940 do pomladi 1941 so italijanske oborožene sile odločno nastopale proti sovražniku na Balkanu in so nato skupaj z nemškimi silami strle vojno med bivše Jugoslavije in Grčije. To je bilo zelo velikega pomena za Bolgarijo. Ni dvoma, da bodo v Rimu italijansko-bolgarski odnosi konsolidirani v okviru novega evropskega reda.

»Slovo« poudarja: Italiji je zmerom pripadel plemenit delež v borbi za neodvisnost Bolgarije. V letih težav je Benito Mussolini vidno dvignil svoj glas v obrambo zakonitih bolgarskih pravic. Nepozabni so dnevi, ko je princesa Jovana Savojska postala bolgarska kraljica. Odtlej so odnosi med obema državama postali prav

posebno pristrani in trdni. Prepričani smo, da bo veliki italijanski državnik v Rimu prijateljsko sprejel naša ministra s svojo daljnovidnostjo. Duce valorizira italijansko-bolgarsko prijateljstvo in to je prav ta čas, ko se poraja nova Evropa, toliko bolj pomembno.

»Večer« zatrjuje v svojem komentarju: Bolgari vedo, kaj pomeni prijateljstvo z Italijo za njihovo deželo in čutio, da so vezi, ki spajajo obe državi, neločljive. Podobno se izraža tudi tednik »Bolgarsko slovo«.

Filov in Popov na poti v Rim

Reka, 21. jul. s. Včeraj ob 14. sta dospela na reški kolodvor bolgarski ministrski predsednik Filov in zunanji minister Popov. Spremljal ju je italijanski poslanik v Sofiji grof Magistrati. Ob 17. sta se bolgarska državnik odpeljala v Rim.

Položaj na vzhodni fronti nespremenjen

Nemške in zavezniške čete čistijo zaledje, likvidirajo obkoljene sovjetske oddelke ter se utrjujejo na zavzetih položajih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 20. jul. Nemško vrhovno vojno poveljništvo je objavilo danes naslednje poročilo:

Iz Besarabije prodirajoče nemško-rumunske sile so po zlomu sovražnega odpora na vzhodnem bregu Dnjestra prešle v zasledovanje.

Na področju pri Smolensku potekajo operacije nadalje po načrtu.

Na finski fronti so bili doseženi nadaljnji uspehi. Na mnogostevnih mestih vzhodne fronte so se ponorečili obupni poskusi izpadov obkoljenih sovjetskih čet. Sovražnik je utrpel pri tem zopet hude krvave izgube.

Berlin, 21. julija. s. DNB piše, da so za položaj na vzhodni fronti značilne neprestance akcije, ki se razvijajo na vseh sektorjih za petami sovražnika. Sovjetske čete, ki so bile razbite vzhodno od področja, ki ga omenja vojna poročila teh dni, to je onstran Stalinove črte, se skušajo z obupnimi napadi osvoboditi usodnih klešč nemških oklopnih enic, pri čemer nimajo uspehov, temveč samo znatne izgu-

be. Te operacije podpira nemško letalstvo z neprestanimi napadi na zaledje ter uničuje ceste in železnice, po katerih se prevažajo čete in oskrbovalna sredstva. Na finski fronti je bilo doseženih nekaj novih uspehov, tako da je pritisk zavezniških čet proti rdečim oddelkom, ki operirajo v tem področju, zelo učinkovit.

Berlin, 21. jul. d. K hitremu napredovanju nemške vojske na vzhodnem bojišču so močno pripomogli oddelki pionirjev, ki z veliko naglico popravljajo mostove in ceste. Tako je neki bataljon rabil za zgraditev 85 m dolgega mostu samo pol dneva.

Besarabska fronta

Rim, 21. julija. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča s fronte v Besarabiji: Uspešne operacije v zadnjih dneh, s katerimi je bil osvobojen večji del Besarabije z glavnim mestom, se nadaljujejo na celotni fronti. Od severa do juga Besarabije je rumunsko-nemška ofenziva v polnem razvoju. Na nekaterih krajih ima

Angleška razbremenjevalna akcija na zapadu ni rodila zaželenega uspeha

Berlin, 21. julija. s. Londonski radio je objavil posebno poročilo, poroča DNB, naznanjajo, da so bila mesta Köln, Aachen in Münster hudo poškodovana z bombardiranjem angleškega letalstva. Nemška agencija zatrjuje, da je sovražnik napadel vedno samo bolnišnice, stanovanjske hiše, cerkve, delavska taborišča, šole itd. Tudi ob zadnjem napadu na Hannover so bile zadete cerkve, šole, bolnišnice, med njimi klinični oddelki znane poliklinike. Poškodovan ni bil noben vojaški važen objekt. Angleška propaganda prikazuje napade kot velike uspehe, da bi vsaj z besedami omilila škodo, ki so jo utrpele industrijska središča na angleškem otoku. V tukajšnjih krogih zatrjujejo, da je angleška letalska ofenziva popolnoma zgrešila že od početka in ni povzročila Nemčiji znatne škode, temveč je škodovala sama sebi, kajti angleško letalstvo je utrpeło resnično izred-

ne izgube. Vojaški poročevalci uradne agencije poudarja, da skuša angleško letalstvo od srede junja z znatnimi silami napadati zasedena področja Francije, Holandske in Belgije in zlasti objekte ob Rokavskem prelivu. Te dnevné napade izpolnjuje skoraj vsako noč z akcijami proti nemškemu ozemlju, da bi zmanjšali na ta način pritisk nemških zračnih sil na sovjetski fronti. Nemška obramba pa je bila tako uspešna, da so Angliji samo v zadnjih desetih dneh izgubili 116 letal. Nemški lovci, protiletalska obfamba in topništvo nemške mornarice so skupaj zbili v zadnjih dveh mesecih t. j. od 18. maja 422 sovražnih letal. Te številke jasno kažejo, zaključuje nemška agencija, da angleška letalska ofenziva, s katero so hoteli Angliji razbremeniti rusko fronto, ni uspela zaradi učinkovite akcije nemške obrambe.

Po sestavi nove japonske vlade Pričakujejo, da bo na svoji jutrišnji seji določila jasno stališče glede na sedanji mednarodni položaj

Tokio, 21. jul. s. Ves japonski tisk odobrava sestavo tretje vlade kneza Konoja. Listi smatrajo, da bo ta vlada sposobna premagati sedanjo krizo. Domei poroča, da se bo v torek sestal ministrski svet. Splošno je mnenje, da bo vlada tedaj zavzela svoje stališče glede na sedanji položaj.

Tokio, 21. jul. s. Novi japonski zunanji minister admiral Tojoda je izjavil japonskim novinarjem, da bodo osnove japonske zunanje politike ostale nespremenjene. Tojoda je opozoril, da je bil član vlade v času, ko je Japonska sklenila trojni pakt z Nemčijo in Italijo.

Tokio, 21. jul. (Domei). O priliki konstituiranja tretje vlade princa Konoja je mongolska vlada službeno obvestila japonsko vlado, da je odločena v polni meri sodelovati

pri organizaciji novega reda na Daljnem vzhodu ter tako prispevati k uresničevanju načrta, ki se ga je lotila Japonska.

Halifaxove grožnje Japonski

Washington, 21. jul. s. Lord Halifax je govoril v San Franciscu o politiki Anglije glede Japonske. Zatrnil je, da Anglija ne bo nikoli dopustila, da bi bili prizadeti njeni interesi na Tihem oceanu. Halifaxov govor je vseboval same grožnje proti Japonski. Izjavil je, da hoče Anglija odvrti zapletljive na Daljnem vzhodu, toda pod nobenim pogojem se ne bo odrekla svojim postojankam. Ponovil je Churchillovo geslo, da se bo Anglija še naprej borila do iztrebljenja sovražnikov angleškega imperija.

Ostra kritika Rooseveltove politike v washingtonski reprezentančni zbornici Zasedba Islanda pomeni zavestno zapletanje Zedinjenih držav v evropsko vojno

New York, 21. jul. d. Kakor poročajo iz Washingtona, je imel na petkovski seji reprezentančne zbornice poslanec Robbin velik govor, v katerem je ostro napadel Rooseveltovo vlado zaradi svojevojne okupacije Islanda. Robbin je to dejanje označil kot povsem odkrito kršenje ameriške »ustave ter posebej še zakona, ki prepoveduje Zedinjenim državam pošiljanje svoje vojaštva izven zapadne polute. Poslanec Robbin je naglasil, da najmanj 85 odstotkov vsega ameriškega prebivalstva ne odobrava tega koraka ameriške vlade, ki pomeni zavestno zapletanje Zedinjenih držav v evropsko vojno. Ameriški narod, — je naglasil poslanec Robbin, — dobro vidi, da

se Amerika s takimi koraki podaja v dotrajno kravato in nesrečno vojno, kakršne še ni doživel svet. V tej vojni grozi Zedinjenim državam bankrot narodnega gospodarstva, izbruh nezadovoljstva, ki ga mora nujno prinesiti silno upadanje življenjskega standarda in slednjič izguba mnogih tradicionalnih svobod, ki so si jih izvojevali po težkih borbah. Na koncu svojega govora je poslanec Robbin pozval kongres, naj se zave svojih pooblastil, ki mu jih daje ustava, ter naj napravi konec mahinacijam Rooseveltove vlade ter njenih zapletnikov, ki nimajo pred očmi drugega kot udeležbo Amerike v evropski vojni.

Spremembe v angleški vladi

Stockholm, 21. jul. d. Iz Londona poročajo o obsežnih spremembah v angleški vladi. Dosedanji minister za informacije Duff Cooper je imenovan za kancelarja vojvodstva Nancashire in bo v tem svojstvu poslan kot posebni delegat vojnega kabineta na Daljni Vzhod. Na Cooperjevo mesto je imenovan za informacijskega ministra Brandon Bracan, bivši Churchillov privatni tajnik in najozj. zaupnik. Dosedanji podtajnik za zunanje zadeve Buttler je imenovan za prosvetnega ministra. Namesto njega prevzame mesto podtajnika v zunanjem ministrstvu sin bivšega mini-

strskega predsednika Bonar Lawa. Dosedanji podtajnik informacijskega ministrstva Nicholson je imenovan za generalnega ravnatelja angleške radijske družbe.

Izgube Avstralcev v Siriji

Stockholm, 21. jul. u. Listi poročajo, da je avstralski vojni minister Spender objavil izgube avstralskih čet v Siriji. V borbah za Sirijo je padlo 297 Avstralcev, 1385 je bilo ranjenih ali pa jih pogrešajo.

Argentina ostane nevtralna

Buenos Aires, 21. jul. s. Senat je razpravljal o argentinski zunanji politiki. Seja je bila tajna. O njej je bil izdan kratek komuniké, ki poudarja predvsem, da bo Argentina ostala slej ko prej nevtralna.

Da nam požar ne uniči sadov dela

Navodila o zaščiti poljedelskih in gozdnih proizvodov pred požarom

A. Splošna navodila.

Za zagotovitev prehrane je treba obvarovati poljedelske plodove zlasti žitna polja, zaradi splošne gospodarske vrednosti pa gozdove pred uničenjem po požaru. Požare lahko zaneti sabotažna dela ali sovrzna letala in sicer s posebnimi zažigalnimi napravami (zažigalne ploščice in podobno).

Da se vnaprej prepreči oziroma uduše že nastali požari, je treba ločiti dvojno obdobje: pri poljih čas, ko žito dozoreva, in čas, ko se shranjuje v kobilicah ali stogih zaradi sušenja, preden se omlati; pri gozdnih pa je v prvotni drevje v rasti ter se posekani in pripravljeni les, preden se izvozi iz gozda.

Da se prepreči nastanek ognja, oziroma da pogasimo že nastali požar na poljih in v gozdovih, je treba vsekakor organizirati posebno službo in sicer: a) opazovalno službo, b) gasilsko službo.

K opazovanju in javljanju, ako bi se poskušal zaneti ogenj, in k gašenju že nastalih poljskih in gozdnih požarov, so poklicani: 1) lastniki in izvalci poljedelskih in gozdnih kmetij; 2) za njih nadzorovanje določeno osebje (poljski, gozdni in lovski čuvaji); 3) organi občin, ki so že po zakonu o mestnih občinah in po zakonu o občinah dolžne skrbeti za javno in imovinsko varnost svojih občanov.

Pri gozdnih požarih je dolžnost javljanja raztegnjena na vsakogar, ki ognja ne more sam pogasiti, dolžnost gašenja pa na prebivalstvo občine, v kateri gori, in v danem primeru na prebivalstvo sosednjih občin.

B. Organizacija opazovalne in gasilske službe.

Organizacijo zaščitne službe zlasti glede poljskih pridelkov mora voditi v vsaki občini osebno župan, ki mu je v pomoč poseben odbor.

Kako je vršiti opazovanje glede rastočih ali že požetih žit razne vrste ter gašenje na njih povzročiteljev požarov, je treba določiti na sestanku, ki ga skliče župani občin. Tega sestanka se morajo obvezno udeležiti vsaj trije člani občinskega odbora, 2 do 3 zemljišni posestniki iz vsake vasi, dva zastopnika dotične gasilske čete in zastopniki morda v občinskem okolišu obstoječih podružnic (društev) Kmetijske družbe.

Pri ureditvi zadevne službe je treba paziti na to, da se gasilske čete ne bodo preveč odtevale svojim splošnim dolžnostim, da pa bo sicer služba organizirana v vseh podrobnostih. Sem spada med drugim priprava potrebne opreme (lopatice, krampji), ki naj ga prispevajo podružnice Kmetijske družbe, gasilske čete, občine in interesi; vnaprej mora biti določen in popisan krog oseb, zavezanec k službi, in vrstni red, po katerem bodo službo opravljale.

Kar se tiče organizacije javljanja in gašenja gozdnih požarov, je ta služba določena v §§ 42, 45 in 47 zakona o gozdnih z dne 21. decembra 1929. Uradni list št. 162-35 iz l. 1930. Te določbe se glasijo: § 42. Kdor zapazi v gozdu ali ob gozdnem robu v razdalji 50 m nepogasen in zapuščen ogenj, ga mora pogasiti.

Mimogrede, ki bi zapazili spotoma, da gozd gori, morajo kolikor je mogoče, pogasiti požar sami; če to ni mogoče, morajo o njem takoj obvestiti medpotne prebivalce, ti pa najbližje vasi ali občinske organe ali najbližje šumarsko osebje, najbližje civilno ali vojaško oblastvo ali posestnika gozda.

§ 43. Šumarsko osebje, občinski ali vaški starešine, orožniško postaje ali lastniki gozda morajo pozvati, čim so zvedeli za gozdni požar ali so ga zapazili, vse prebivalce iz najbližjih krajev, sposobne za gašenje požara, naj pridejo gasiti.

Vsi prebivalci, sposobni za gašenje požara, morajo takoj ustreči njih pozivu, odhiteti s potrebnim gasilnim orodjem na kraj požara in tam storiti vse, česar je treba, da se požar čimprej pogasi.

Podjetniki, ki delajo v gozdu, morajo dati na razpolago svoje delavce.

Šumarsko osebje, občinski in vaški starešine, orožniško osebje morajo z omejenimi ljudmi takoj oditi na kraj požara.

Gasilna dela vodi najvišji izmed šumarskega osebja, ki se najde tamkaj; če pa ne bi bilo nikogar izmed šumarskega osebja, vodi ta dela občinski ali vaški starešina, v čigar okolišju je nastal požar.

§ 44. Oseba, ki je prevzel voditev poslovanja za gašenje gozdnega požara, morajo vsi brez izjeme slušati in izvrševati njegove odredbe.

Ostali občinski in vaški starešine in šumarsko ali orožniško osebje morajo vzdrževati red in paziti, da se izvrši vse, kar odredi oni, ki vodi gašenje požara.

Ko je požar pogasjen, se pusti na pogorišče potrebno število ljudi, ki pazijo eden ali dva dni, po potrebi pa tudi dlje, da ne nastane požar iznova.

§ 45. Če se je požar toliko razplamtel, da ga prebivalci občine, v katere okolišju je, ne morejo pogasiti sami, jim morajo priti pomagati tudi ostale sosednje občine.

Na poziv občega upravnega oblastva prve stopnje morajo dati vojaška oblastva na razpolago potrebno število vojakov, da gase požar in vzdržujejo red.

Ce traja gašenje požara več dni, se morajo delavci, ki gase požar, po možnosti izmenjavati. Ostali morajo vsi na pogorišču, dokler se požar ne pogasi.

Služba opazovanja in gašenja mora biti tako urejena, da se vrši opazovanje polj neprestano, enako po možnosti opazovanje gozdov, in da se v primeru izbruhov požara more nemudoma izvesti gasilna akcija. Službo, ki se uredi v smislu te okrožnice, je smatrati kot tlako (§ 109. zakona o občinah, § 14. zakona o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja) in je torej brezplačna.

Policijski organi sodelujejo pri celi akciji v smislu zanje veljavnih predpisov.

C. Kazenske odredbe.

Glede nejavljanja in glede nesodelovanja pri gašenju gozdnih požarov vsebuje § 164. zakona o gozdnih naslednja določila: Z globo do 500 dinarjev ali z zaporom do 10 dni se kaznuje:

Kopalci in izletniki zadovoljni

Po gosti jutranji megli je nastalo včeraj zelo lepo vreme

Ljubljana, 21. julija.

Vreme je tudi v teh časih višja sila, ki v veliki meri uravnava življenje meščanov, zlasti ob nedeljah, zato pač časopisje stalno piše o njem. Prejšnja leta, ko so bile nedelje posvečene domačemu tujskemu prometu, smo sicer pripisovali nedeljskemu vremenu še tem večji pomen. Toda tudi zdaj je še vedno živahen domači tujski promet, namreč tisti promet, ki vključuje tudi meščanske sprehode — čeprav samo na periferijo mesta, saj končno ni najvažnejše potovanje samo na sebi, temveč obisk gostin.

Nikakor se ne norčujemo, če govorimo o dobro obiskanih gostinlah; naši meščani niso opustili svojih starih nedeljskih navad in tudi včeraj so bili izpolnjeni pogoj za »razvoj domačega tujškega prometa«. Kdor gleda črno na svet, bi moral videti izredno prečepovalno službo v naših gostinlah. Še vedno je dovolj ljudi, ki lahko napolnijo vse naše »nedeljske« gostilne. Primanjkuje celo prostora. Včeraj tudi še ni vplival datum na ta naš tujski promet.

Da naši meščani letos tako radi preživljajo nedelje v senci gostinskih vrhov v mestu in okolici, si nekateri razlagajo s tem, da preživljajo v veliki večini počit-

1) kdor kuri v gozdu ali v razdalji do 50 m od gozda brez dovolitve pristojnega gozdnega organa, sežiga panje ali klate, kuba ogelje, apno itd.;
2) kdor kuri v gozdu izven odrejenega kraja;
3) kdor najde v gozdu zapuščen ogenj, pa ga ne pogasi ali ne obvesti o tem prvih medpotnih prebivalcev, kdor te prijave ne priobči pristojnemu oblastvu ali lastniku gozda;

4) kdor pusti nepogasen ogenj v gozdu;
5) kdor se pokliče, naj pride gasiti požar v gozdu, pa ne pride in izostanka ne opraviči ali kje požara gasiti ali se ne pokorava naredbam onega organa, ki vodi gašenje požara.

Kazenske odredbe v pogledu zaščite žitnih polj pa bodo izdane naknadno, ako bi se to izkazalo za potrebno, in v kolikor ne niso obsežene v splošnih kazenskih predpisih.

Za izvedbo zaščite poljedelskih proizvodov (žit) v smislu te okrožnice so odgovorni v prvi vrsti župani občin, ki naj krajnim komisarjem poročajo o izvršenih pripravah v 8 dneh po prejemu te okrožnice, krajni načelniki pa naj podajo na to čimprej skupno poročilo Visokemu Komisariatu. Glede zaščite gozdov pa so odgovorni v prvi vrsti krajni načelniki s svojimi šumarskimi referenti. Ti naj organizirajo nemudoma potrebno službo na terenu, eventualno po predhodnem razgovoru, ki se ga naj udeležijo: 2 do 3 gozdni posestniki iz vsake vasi, zapriščeno oziroma postavljeno gozdno-čuvajsko osebje, zastopniki gasilskih čet in zastopniki občin.

O organizaciji gozdno-zaščitne službe v smislu te okrožnice naj krajni komisari poročajo v 14 dneh po prejemu te okrožnice.

Ta okrožnica se dostavi vsem podrejenim uradom in interesiranim ustanovam obenem s tehničnim navodilom o izvajanju zaščitnih ukrepov.

Visoki Komisar Emilio Grazioli

nice doma. Razen tega ne hodijo letos v večjem številu na izlete, ker je manj izbire med izletnimi postojankami in ker so tudi domače »izletniške« gostilne bolj zložene kakor podeželske.

Kolesarjev se odpravlja tudi letos ob nedeljah mnogo iz mesta, vendar manj kakor prejšnje čase. Nekateri varčujejo s pnevmatikami, a mnogi se raje odpeljejo kopat v bližnjo okolico kakor na daljši izlet, ker je zdaj za daljše vožnje s kolesom preveč.

Včeraj dopoldne si meščani niso obetali mnogo od vremena. Megla se jim je zdel pregosta in bali so se, da bo začelo deževati. Zato pa so bili tem bolj zadovoljni izletniki, ki so se odpravili vseeno od doma jutraj, ker je bilo skoraj vse dopoldne prijetno hladno. Šele ob 10.30 se je začelo kazati sonce, a megla se je povsem razpršila šele po 11. Nastalo je najlepše poletno vreme, čeprav je dopoldne že zadušilo po jeseni. Zato so se dopoldne opumili tudi kopalci. Bilo je dovolj toplo, da so se lahko ogreli, hladiti se jim pa skoraj ni bilo treba v vodi, ki je bila še precej hladna, ker je v soboto deževalo.

V splošnem so kopalci in izletniki zadovoljni z včerajšnjim dnem, zlasti še, ker nas danes dobro nebo zopet namaka.

Nove publikacije Glasbene Maticе Ljubljanske

Škerjančev „Intermezzo romantique“, Lipovškove „Kresnice“, Adamičovo „Darovanje neveste“ in Osterčeva „Jurij in belouška“

Ljubljana, 21. julija.

Glasbena Matica Ljubljanska je pred nedavnim izdala tri nove, zanimive zvezke, obsegaajo skladbe slovenskih avtorjev: Škerjančev „Intermezzo romantique“ (Ed. št. 201), Lipovškove „Kresnice“ (Ed. št. 202) ter dve pesmi Adamiča in Osterčeva (Ed. št. 203).

Škerjančev „Intermezzo romantique“ je pisan za violino in klavir ter datira po nastanku iz leta 1934. Po sredstvih je usmerjen v smislu zmerno moderne ter vsebuje vseskozi dosledno, smiselno in lepo ter tudi svojevrsno zvenečo akordiko, ki je pravilno sorazmerna melodično močnemu ter instrumentalno učinkovito izbrljenemu violinu. Partu. Po čustveno izrazito razgibanem „Allegro patetico“, ki se karakterizira po močnih agogičnih ter ritmičnih spremembah, prehaja skladba v melodično široko razmahnjeno motiviko in se ob koncu spet povrne v prvotni tempo. Vso skladbo označuje naglašena čustvenost in ritmična pestrost, ki jo večajo izrazne in tempovne označbe, ki njen vsebinski pomen globlje ter ji tako s tega, kakor s formalnega vidika dajejo videz muzikalno zelo stopnjene tvorbe.

Kakor v pogledu violinskega tako je tudi v pogledu klavirskega parta pisan „Intermezzo romantique“ s polnim upoštevanjem potrebne in efektne tehnike, ki se ugodno druži z vodilnimi estetsko-muzikalnimi zahtevki. Navedena skladba je nedvomno kvalitetna in pomembna toliko bolj, ker dobro izpolnjuje eno izmed vrzeli v doslej še redki slovenski violinski solistični literaturi.

Lipovškove „Kresnice“ so pisane za mešani zbor na belokrajinsko narodno besedilo in muzikalno v smislu narodne motivike, ki se izrazito občuti tako v melodičnem, kakor v harmoničnem in ritmičnem oziru. Harmonično jim je dal skladatelj močno, svojski občuten in upoštevajoč sodobno kompozicijsko arhitektoniko, previdno in muzikalno zelo uravnano osnovo, ki ohranja stilno nujnost in se posebej dojemljivo izraža zlasti v nekaterih stavkih. Harmonični, melodični in ritmični izredno razgibani elementi so v popolnem skladu z besedilom, ki jim po svoji pristranosti in ljubečnosti daje v ta namen vse pogoje, katere je skladatelj znal duhovito in učinkovito izrabiti v polni meri. Tehnično so »Kres-

nice« pisane razmeroma enostavno tako glede motivične sleditve posameznih glasov kakor glede skupnosti, ki tudi srednjim zborom ne bo povzročala posebnih težav. Prav gotovo pa bo izrazno bogata skladba dobila pravo podobo le v prvotni izvedbi, ki bi prav za prav bistveni čimtelj Lipovškovih interpretativno kompliciranih »Kresnic«, s katerimi je slovenska zborovska literatura pridobila zelo pozitivne doprinose.

Tudi Adamičovo „Darovanje neveste“, ki je pisano za bas in klavir, je komponirano na belokrajinsko narodno pesem ter se po svoji ritmični in harmonični zasnovi povsem prilagaja narodnemu duhu. Tehnično zelo preprosta in muzikalno močno občutena skladba iz zapuščenosti plodovitega skladatelja bo ugodno dostopna pevcem, ki se je bodo prav gotovo z veseljem posluževali. V istem zvezku z navedeno Adamičovo pesmijo je izšla tudi Osterčeva „Jurij in belouška“, pisana prav tako za bas in klavir ter komponirana na pesem Radivoja Reharja. Skladba, ki datira iz leta 1930, je melodično prav za prav enostavna, v kolikor ni značilna po mnogih modulatoričnih spremembah, ki pa v harmonični osnovi docela pripravijo temelje motivičnim prehodom in zato ne povzročajo nobenih večjih težav. Harmonično je skladba podobna ostalim delom iz Osterčeve srednje stvariteljske dobe: označujejo jo mestoma polni akordi, tvorjeni v smeri stroge moderne gradnje, mestoma pa prehaja v nasprotni melodični in samemu sebi harmonično se dopolnjujoče dvoglasje. Po obliki je jasno pregledno tridelna z melodično najbolj komplicirano linijo v srednjem delu, po ritmiki pa zelo preprosta. Izrazno je zanimiva, zlasti ponekod občutena in odlično zajema tisti humor, ki ga je znal Osterc v nekaterih pesmi oblikovati z veliko pristranostjo ter vernostjo. Tudi »Jurij in belouška« bo pevcem zelo zanimiva in tudi učinkovita skladba, lep prispevek pokojnega skladatelja, iz katerega zapuščine bo imela Glasbena Matica priliko izdati še marsikaj kvalitetnega in po muzikalni zasnovi povsem svojevrstnega.

Z navedenimi skladbami je Glasbena Matica Ljubljanska predstavila muzikalni javnosti vrsto novih, po kvaliteti izvrstno izbranih del slovenskih skladateljev in s tem odprla široke možnosti izvajanja doma ter tudi drugde; kolikor morem na tem mestu naglasiti, označuje vse skladbe izvajalna zmernost, ki je z ozirom na smoter Glasbene Maticе v korist slovenski glasbeni reprodukciji nad vse pomembno. Po drugi strani pa je Glasbena Matica Ljubljanska znova začela z izdajami svoje založbe in bi bilo v interesu slovenske glasbene tvorbnosti izredno pomembno, če bi to svoje delo kljub izpremenjenim razmeram in možnostim nadaljevala v isti smeri ter z istimi stremiljenji: povečati in pospešiti slovensko muzikalno produkcijo na vseh vrstnih področjih ter nuditi izvajalcem in poslušalcem najbolj kvalitetna dela slovenskih skladateljev. Tako pozitivno stremljenje in dejstvo, da rodni vedno plodne sadove, ki bodo v tem pogledu nedvomno bogati in bodo pozitivno sodelovali v dviganju slovenske glasbene kulture.

ed. —

Radijski spored

Ponedeljek 21. julija 1941-XIX.

12.30: poročila v slovenščini. — 12.45: simfonična glasba. — 13.: napoved časa — poročila v italijanščini. — 13.15: Komunikacije Glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17: Radijski orkester pod vodstvom dirigenta Draga Marija Sijanica, — operna glasba, od 14. do 15. koncert pianiste Marije Luize Fannini. — 17.15: koncert Bogovega kvarteta. — 19.: tečaj italijanščine, poučuje prof. dr. Stanko Leben. — 19.30: poročila v slovenščini. — 19.45: lahka glasba. — 20.: napoved časa — poročila v italijanščini. — 20.20: slovensko predavanje. — 20.30: simfonično vokalni koncert pod vodstvom mojstra Giuseppe Mule. — 22.: slovensko predavanje. — 22.10: odlomki iz operet, dirigira mojster Arlandi. — 22.45: poročila v slovenščini.

Torek, 22. julija 1941-XIX.

7.30: poročila v slovenščini. — 7.45: slovenska glasba, v odmoru napoved časa iz Rima. — 12.30: poročila v slovenščini. — 12.45: lahka glasba. — 13.: napoved časa, poročila v italijanščini. — 13.45: Komunikacije glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17: Radijski orkester pod vodstvom Draga Marija Sijanica — orkestralna glasba. — 14.: poročila v italijanščini. — 14.15: simfonična glasba. — 14.45: poročila v slovenščini. — 17.15: pestra glasba. — 19.30: poročila v slovenščini. — 19.45: operetna glasba. — 20.: napoved časa — poročila v italijanščini. — 20.20: slovensko predavanje. — 20.30: Giuseppe Verdi: Aida, opera v štirih dejanjih, med odmorom okrog 21.20 slovensko predavanje. — 22.02: vesti v slovenščini. — 22.45: poročila v slovenščini.

Sreda, 23. julija 1941. - XIX.

7.30: poročila v slovenščini, 7.45: pesmi in melodije, v odmoru napoved časa, 8.15: poročila v italijanščini, 12.30: poročila v slovenščini, 12.35: operetna glasba, 13.: napoved časa — poročila v italijanščini, 13.15: Komunikacije Glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini, 13.17: lahka glasba, 14.: poročila v italijanščini, 14.15: radijski orkester pod vodstvom Draga Marija Sijanica: slovenska glasba, 14.45: poročila v slovenščini, 17.15: koncert violončelista Adolfa Fantinija, 17.40: koncert tenorista Eugenia Valoria, 19: tečaj italijanščine, poučuje prof. dr. Stanko Leben, 19.30: poročila v slovenščini, 19.45: simfonična glasba, 20.: napoved časa — poročila v italijanščini, 20.20: slovensko predavanje, 20.30: radijski orkester pod vodstvom Draga Marija Sijanica: operetna glasba, 21.15: koncert sopranistke Valerie Heybalove in tenorista Ivana Franca, 21.45: slovensko predavanje, 22: operetna glasba, 22.45: poročila v slovenščini.

Položaj v Srbiji

Beograd, 19. julija. s. Ministrski komisar za notranje zadeve Acimović je sredi izjavil zastopnikom tiska, da bo eden prvih ukrepov, ki jih bo treba nujno izdati, da se obnovi normalno življenje v deželi, ta da se bo demobiliziral ogromni birokratski sistem, ki se je ustvaril v jugoslovanski državi. Dejansko je sedaj v javni upravi nameščenih še enkrat toliko uradnikov in drugih uslužbenecov, kakor bi jih bilo v resnici treba. Vsi uradniki in uslužbenec, ki so dosegli 70. leto starosti ali dovršili 30 let državne službe, bodo upokojeni. Komisar je govoril tudi o prehrani in je izjavil, da državni oblasti ne povzročajo nikakršnih skrbi, čeprav se pravkar vrača okrog 100.000 Srbov iz raznih delov bivše Jugoslavije v svojo ožjo domovino. Razmeščeni bodo po raznih predelih dežele in vključeni v obvezno delovno službo.

Ladjedelnice prezaposlene s popravili angleških ladij

Washington, 21. jul. s. V severnoameriške luke je dospelo nekaj nadaljnjih poškodovanih angleških vojnihih ladij, da bi jih popravili v ameriških ladjedelnicah. V Brooklynu so že vse ladjedelnice polne angleških ladij. Stiri angleške bojne ladje so se morale zaradi tega že zasedati v luki, dokler v ladjedelnicah ne bo mesta za nje. Poslednja angleška vojna ladja, ki je prispela v popravilo v Zedinjene države, je baje bojna ladja razreda »King Georg IV«.

Maršal Kvaternik v Berlinu

Berlin, 21. julija. s. V Berlin je včeraj jutraj dospel hrvatski minister za obrambo maršal Kvaternik, ki je gost nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa. Na letališču ga je sprejel kot zastopnik zunanjega ministra podtajnik Wörman.

Iz Novega mesta

— Vojaški konji za žetev. V novomeškem okrožju so vojaške oblasti dovolile kmetom, da smejo uporabljati pri poljskih delih vojaške konje. Kmetje so zaradi tega ukrepa zelo veseli, saj jim bo tako mogoče hitro pospraviti žetev.

Boleznica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 21. julija: Danijel, Olga, DANAS NE PRIREDITVE
Kino Matica: Vedno konča tako
Kino Sloga: Morje
Kino Union: Zelenja maska
Kino Moste: Španska legija in Šerif
Koncert slavnega italijanskega čelista Arturo Bonuccia ob 20.30 na dvorišču magistratnega poslopja

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, — Bahovec, Kongresni trg 12, — Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Zapustil nas je za vedno naš ljubljani soprog, oče, brat in tast, gospod

ANTON KLIER
godbenik opere

Pogreb drugega pokojnika bo v torek, dne 22. t. m. ob 1/2.5. uri popoldne z Zal — kapele sv. Janeza, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 21. julija 1941.

ZALUJOČI OSTALI

Malo italijanščine za vsak dan

24

»Chi è stato?« je znal vprašati nocoj gospod Piškur, ko je pozvonilo. Bil je donosalec časopisa, fantič, ki koristno izrablja svoje počitnice.

»Il — kako se že pravi, 'deček'?« je poskušala gospa Piškurjeva.

»Il ragazzo.«

»Ki, kateri?«

»Aha, to smo pa pri oziirnih zaimkih!« je rekel Bolči. »Ki — kateri! Tudi v italijanščini imamo dva: 'Ki' je, 'ché'. Oba si nista samo podobna, ampak imata še eno skupno lastnost, in ta je, da se ne spreminjata! 'Kateri' je pa, 'il quale'; 'katera' seveda, 'la quale'; množina, 'i quali' in, 'le quali'.

»Kako pa naj to rabimo — kdaj eno in kdaj drugo?«

»Nekako tako, kakor v slovenščini: ponavadi rabimo 'ki'. Če gre za to, da se izognemo dvomju, pa rabimo 'kateri', -a, -o'. To je jasno, kaj ne?«

»Torej tudi v italijanščini rabimo navadno, 'ché'. Če se hočemo izogniti dvomju, pa, 'il quale', 'la quale' oziroma zaimno množino!«

»Tako je,« je pohvalil Bolči.

»Čakajte, da zdaj povem, kar sem hotela povedati. Hotela sem reči: Deček, ki nam nosi časopis. Il ragazzo che (ali: il quale) —

Bolči je vneto kimal.

»— il quále,« je nadaljevala gospa Piškurjeva in malo pomislila, »il quále ci porta il giornale.«

»Benissimo,« je rekel Bolči. »Zdaj gremo malo dalje. Vprašam: Chi è quel ragazzo? Vi mi odgovorite: Je deček, o katerem govorimo. E' il ragazzo — o katerem ali pa: ki o njem govorimo: del quale parliamo. Namesto, 'del quale' rečemo pa lahko tudi —

»Del che — ?« je bleknil gospod Piškur.

»Nak, 'Che' ne sprejme nobenega predloga k sebi. Kadar nimamo opravka s prvim sklonom, se kratka oblika oziirnega zaimka ne glasi več 'ché', ampak, 'cui'! Torej bi se stavek glasil: E' il ragazzo di cui abbiamo parlato.«

»Tako, tako: di cui — o katerem', ali: 'ki o njem' govorimo... Da je, o katerem' enako, 'di cui', bi že bilo. Am-

pak, 'ki o njem' me moti. 'Ki o' — di cui; — kje pa je, 'njem'?«

»Slovenski osebni zaimke odpade in nas naj ne moti. Da zato ne poreče kdo: ki o njem = di cui lui — ali kaj podobnega! Nikakor ne! 'Ki o njem' je slovenska posebnost, enako, 'ki ga', 'ki mu', 'ki z njim' in tako dalje. Vse to se prevaja samo s predlogom in kratkim ali dolgim oziirnim zaimkom: 'di cui' ali, 'del quale' (oziirna, 'della quale')...«

»Vidiš, vidiš, to si bo treba zapomniti. E' molto importante.«

»Ma si può imparare.«

»Kaj, kaj? Kaj praviš? Si può — kaj pa je, 'si può'?«

»More se, lahko se je naučiti. Morem, moči je zelo važen glagol. Vedno ga srečujemo. Dajmo, naučimo se ga nocoj.«

Bolči je spet vzel list papirja in začel pisati.

Potéré — moči.

Presente

Pòsso — morem, può — moreš, può — more; possiamo — moremo, potete — morete, possono — morejo.

Imperfetto

Potévo — mogel sem (dlje časa), po-

té

Gelč Jontesove prvi nastop

Mlada pisateljica je v soboto zvečer v Delavski zbornici osvojila občinstvo in dokazala, da nima tekmece med nami

Ljubljana, 21. julija. Večer proze Gelč Jontesove, ki se je vršil preteklo soboto v dvorani Delavske zbornice, nam je dal točen in jasn vpogled v dosedanje pisateljsko delo. Jontesova si je s svojim edinstvenim originalnim in izredno globokim pogledom na svet, priborila pri poslušalcih spontano in resnično priznanje. Nad dve uri trajajoč večer bi utegnil biti v drugih okoliščinah vsekakor predolg, toda občinstvo je bilo tako prevzeto nad vsebino recitiranih del, da smrti starega žandarja, kratkega esejja, »Pisarna v predmestju« in odlomka velikega dela »Človeka nikar«, da je pozabilo na čas in sta minili dolgi uri nenavadno hitro. Podzvestno smo občutili da od krite besede, ki jih je napisal pisatelj Ivan Mrak kot vabilo k temu večeru, niso bile pretirane in da je »delo Jontesove resnično važno za celoto.«

V njenem delu se predvsem opaža občutna slast po samorazgaljenju in po polni resničnosti, v pri nas edinstveno preprosti obliki, po mojstrski obliki. Njene ljudi, ki so vsi obteženi z manjvrednostnimi občutki, pa obdaja vseskozi neka romantična glorioza. Pisateljica sama tu pa tam trga misli, v slogu ni zmerom dosledna, piše večkrat dobesedno v nedoraslem, otroškem smislu skrajna ima štiri noge, rep in glavo, vendar je ta »pomanjkljivost« eden njenih glavnih čarov. Prav v tem pa preseneča, prav tu je njena velika moč, ki jo dviga na pri nas, doslej še nedoseženo in brez dvoma težko dosegljivo višino. Pri njej je vse nesorazmerno, zanesenjaško, dasi se eno recitiranih del imenuje »odlomke iz romana«, je točno videti, da intelektualno koncepti romana nikdar ne bo došla. Iz drugega, kratkega, v soboto recitiranega sestavka, pa je spet točno razvidno, da se ji kratka, pregonna proza ne prilaga. Prav tu je zopet nekaj kar preseneča. Dokaz, da je tako široka, intuitivna sila, tako velik oblikovalni talent, takšna moč fantazije, kot jo ima — rojena predvsem za velik občinen tekst, za velika dela... Za tekst, ki ni vezan na katerokoli klasično kompozicijo, a nas po svoji obširnosti, življenjsko globoki vsebini, po edinstveni obdelavi snovi in po svojem bogastvu prisili, da prezmemo in pozabimo vse pomanjkljivosti, morebiti za koga prevažne, ki so v velikem tekstu lahko celo vrlina, v malem pa popolna onemoglost. Da se je umetnica tega že sa-

ma zavedla, najbolj zgovorno dokazuje recitirani odlomek »Človeka nikar«, ki more služiti v svoji brezobzirni samoizpovedniški noti — njej sami kot varen kašipot v kakšni smeri naj nadaljuje s svojim ustvarjalnim delom.

Gelč Jontesova je pisateljica »po božjem daru« v pravem pomenu besede. Na sobotnem recitacijskem večeru, smo podzvestno občutili, da imamo v svoji sredi velikana. Njen edinstveni slog, svojstveno oblikovanje svojstvene snovi in način podajanja, nima primerov pri nas. Je sto odstoten samouk. Kot hči revnih staršev ni imela nikdar prilike, ne časa, da bi se izsolala. Vsa njena izobrazba obsega štiri razrede osnovne šole. Vse ostalo je plod prirojene nadarjenosti, nenavadne vztrajnosti in jeklene volje. Jontesova ima genialno fantazijo in genialno stvarjalno silo. S pisateljevanjem se bavi dvanajst let. Svoja prva dela je objavila 1929. leta. Pri svojem delu je bila vedno sama, nikdar ji ni nobeden pomagal, nobeden usmerjal. Sama je bila tudi v svoji ne navadni in edinstveni borbi s težkimi življenjskimi, lakotno, nezanimivostjo, zaničevanjem, zapostavljenostjo, zasmehovanjem. V soboto pa je dobila polno zaščeno in priznanje za svoje veliko delo. Navdušeno občinstvo, je brez izjeme nagradilo dela mlade umetnice z viharim plaskanjem, ki mu ni hotelo biti kraja. Poslušalci so ponovno zahtevali, da se avtorica pojavi na odru.

Na literarnem večeru, je iz neznanih razlogov — razen nekaterih izjem — izostala vsa naša takozvana duhovna elita. Med občinstvom je bilo majhno število slovenskih umetnikov. Verjetno je temu vzrok poletni čas, ki vsekakor ni primeren za nastope in prireditve v zaprtih prostorih, in se kdor le more umakne v neznan poletni vročini uživati počitnice na deželu.

Recitacija Potokarjeve, pa ni bila dozorela tekstom. Poseben v začetku je bila preliha. Nedostatkje je v precejšnji meri prikrila prijetna barva njenega glasu. Kljub temu, pa pomeni ta večer za vse, ki so ga poslušali, močno, lepo in edinstveno doživetje — za pisateljico pa dokaz, da je vzbudila pozornost in žela priznanje, da ni več osamljena, naj na vsak način vztraja in dela in piše in se razvija... —mir.

DNEVNE VESTI

— Kaj je z onemoglostnimi podporami?

Delavci, bivši zavarovanci Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, upokojeni s pravico do podpore za onemoglost in starost, so prejeli prejšnje čase pokojnine iz Zagreba. Nakazoval jim jih je Osrednji urad za zavarovanje delavcev, ki je upravljal rentno zavarovanje za področje vse države. Okrožni urad je le pobiral prispevke skupno s prispevki za bolniško zavarovanje, tudi za to zavarovalno panogo. Po prevratu je postal takoj aktualno vprašanje likvidacije SUZORJA v Zagrebu. Vsi dokumenti o rentnih s področja Ljubljanske pokrajine so pri SUZORJU v Zagrebu, a Osrednji urad ne izplačuje več podpor. Naš Okrožni urad, ki je postal povsem samostojen, bo prevzel tudi vse naloge, ki so bile prej prepustene SUZORJU, tudi starostno in onemoglostno zavarovanje. Dokler pa nima dokumentov ali vsaj njihovih prepisov o rentnikih, ne more izplačevati rent. Okrožni urad za zavarovanje delavcev je posredoval večkrat pri Osrednjem uradu v Zagrebu pisмено, pa tudi po svojih zastopnikih, naj bi jim izročili dokumente, ali vsaj prepise, da bi lahko začeli izplačevati podpore sami. V Zagrebu so jim obljubili, da bo zadeva kmalu urejena, niso pa določili točnega datuma. Zadeva je nujna in upanje je, da bo kmalu urejena. Okrožni urad je storil vse, kar je mogel, da bi naš upokojenci začeli prejemati pokojnine čim prej in ni njegova krivda, da zadeva doslej še ni bila urejena.

— Minimalne mezde in plače na Hrvaškem. »Donauzeitung« poroča iz Hrvaške, da so bile tam določene minimalne mezde in plače. Minimalna delavska meza znaša 4 kune na uro, minimalna plača privatnega nameščenca pa 1200 kun mesečno z draginski doklado 200 do 400 kun.

— Propagandni članek o Pohorju priobčuje graška »Tagespost«. V njem opisuje Pohorje in vabi graško prebivalstvo, naj ga pridno poseja. Pisec članka pravi, da je graško prebivalstvo do razpada Jugoslavije žalostno zrla na Pohorje, ker ni bilo nemško, zdaj pa zre z gradu zopet radostno proti jugu, kajti Pohorje je zopet dokončno nemško.

— Zgradišče tehnične visoke šole v Zagrebu. Tehnična fakulteta v Zagrebu dobi drugo glavno poslopje. Hrvatska vlada je že izdala dovoljenje za gradnjo novega poslopja. Stroški bodo znašali okrog 30 milijonov din.

— Društvo hrvatskih novinarjev. V Zagrebu je bilo te dni ustanovljeno Društvo hrvatskih novinarjev. Izvoljen je bil začasen odbor, ki mu predseduje glavni urednik »Hrvatskega naroda« Kovacic.

— Italijanski list v Splitu. S 1. avgustom začne izhajati v Splitu dalmatinska izdaja rimskega lista »Popolo di Roma« in sicer pod naslovom »Il Popolo di Spalato«. List bo izhajal v italijanski in hrvaščini.

— Ulica Bruna Ertlerja v Celju. Dosedanja Oblikova ulica v Celju je bila preimenovala v ulico Bruna Ertlerja, štajerskega pesnika.

— Prometni davek na zasadenem ozemlju. Spodnje Stajerske, Koroške in Kranjske. Šef civilne uprave na Spodnjem Stajerskem je izdal naredbo, po kateri prenehajo s 1. julijem na Spodnjem Stajerskem ter v zasadenih krajih Koroške in Kranjske veljati določbe o prometnem davku, ki so veljale v bivši Jugoslaviji. Odslej velja v teh krajih nemški zakon o prometnem davku.

— Enotna organizacija umetnikov na Spodnjem Stajerskem. Šef civilne uprave na Spodnjem Stajerskem je izdal naredbo, odlok, po katerem bodo vsi umetniki na Spodnjem Stajerskem organizirani v enotni organizaciji.

— Nemški dnevnik v Beogradu. Včeraj je izšla v Beogradu prva številka dnevnika »Donau-Zeitung«, namenjenega nemškim okupacijskim četam v Srbiji.

— Ški prostori niso bili nič kaj lepi. In tu zaposleni so kaj radi izrabili odmor med zajtrkom za kratek izprehod zunaj po zajezu, ki se je razprostiralo ob reki in obrobilo rjavo, oljnat vodo s kamnitim zidom. Tu je mogel človek v toplih poletnih dneh uživati solnce. In na vodi si lahko vedno kaj videl: veliko tovorno ladjo, ki so jo vlekl majhni vlačilci in ki je skušala po ozki strugi priplavati tja na ono stran v svoje pristanišče, ali enega tistih lepih belih potniških parnikov, ki so hiteli polni radostno mahajočih rot-nikov proti ustju zaliva.

Da in ko je stal Steinwartz nekega hladnega jesenskega dopoldne tam, naslonjen na ograjo, ko je mirno jedel svoje žemlje s klobaso, je priplaval po reki čolnček; bil je smešno majhen čolnček, če ga je človek primerjal z velikimi parniki v njegovi bližini. In v njem je sedel fantič, komaj osem let star paglavček in čisto sam je krmaril s čolničkom po vodi sem in tja. In razposajeno se je smejal gori vsem tistim postopacem in drugim ljudem, slonečim zgoraj na ograji, dobra dva metra nad vodno gladino. Morda je bil mali sin tega ali onega izposojalca čolnov, zrasel na vodi in znan z njo že od otroških let. Toda bil je še otrok in ko se je zdaj, gotovo z namenom pobahati se, naenkrat začel gugati s čolničkom, je občel strah Stein-

wartza in ne samo Steinwartz. — Stoj! — je hotel kiniti in »Pozor!« — toda preden je mogel storiti to, se je privlekl od parnika velik val, ki ga nihče ni bil opazil, prav čeden val in zgrabil je že močno gugajoči se čolnček. In v naslednjem trenutku je že plaval prevrnjen, a o dečkovih koderih, ki so se še malo prej tako lepo lesketali na solncu, ni bilo več duha ne sluha.

Vsi ljudje so prestrašeno kriknili ob tem pogledu. Tudi Steinwartz je zakričal in ozrl se je po pomoči — saj je moral vendar kdo pomagati, saj je šlo za življenje tega dečka tu, mar ne?

Toda ljudje so stali kakor okameneli, nihče se ni ganil. In tedaj — da, tedaj je Steinwartz nekaj prešinilo in prav gotovo je bil to občutek strahu. Njegov obraz se je skrivil in prav gotovo je bil strah tisti, ki mu ga je bil skrivil.

Toda kaj je pomenilo to? Prav ničesar ni pomenilo — kajti ta drhteči, ta plašni mož je dokaj nerodno preplezal ograjo, spustil se je v globoko, temno in mrzlo vodo — ni skočil, skočiti, ne, tega bi ne bil spravl skupaj. Padel je v vodi lik kamen — in zaplaval je proti dečku, ki se je bil pravkar prikazal iz vode.

Njegova plavalna umetnost ni bila posebno velika, to je treba povedati. Vsak mladenčec, ki bi se bil smel pomeriti z njim, bi ga bil preziral. So-

Wolfgang Federau:

Reševalna kolajna

Vsa ta zgodba se je odigrala prav za prav zelo hitro in brez posebnega razburjanja.

Prirejena je bila skromna svečanost. Šef je bil zbornak skupaj vse uslužbence, prebral jim je, da je bila posredovana njihovemu tovarišu Steinwartzu reševalna kolajna z lento in dejal je, da se veseli, da je bil eden izmed njih deležen tega redkega odklivanja.

Steinwartz je bil v zadregi malo zar-del. Šef mu je stisnil roko. Tudi on je zamrmral: Bravo, Steinwartz, vse, kar je prav, — in potem, potem je bilo pač končano.

Vsak se je vrnil k svojemu delu. Steinwartz je delal za visokim pul-tom v pritličju velike hiše, in tako je zopet stal tam bled, suh, ponižen, kakor je stal že dolga leta.

In čez nekaj dni je bilo vse pozabljeno. Nihče več ni mislil nanj in na njegovo odklivanje. In on sam tudi ni več mislil na to.

Tvrdka, pri kateri je služil Steinwartz že dolgo vrsto let za mizerno plačo, kakršna je pač v navadi, je imela svoje poslovne orostore v eni izmed starih, visoko opaženih hiš tik ob reki, ki so bile prei. ko je gospodarila tu še trgovska zveza. Žitna skladišča. Pisarni-

ški prostori niso bili nič kaj lepi. In tu zaposleni so kaj radi izrabili odmor med zajtrkom za kratek izprehod zunaj po zajezu, ki se je razprostiralo ob reki in obrobilo rjavo, oljnat vodo s kamnitim zidom. Tu je mogel človek v toplih poletnih dneh uživati solnce. In na vodi si lahko vedno kaj videl: veliko tovorno ladjo, ki so jo vlekl majhni vlačilci in ki je skušala po ozki strugi priplavati tja na ono stran v svoje pristanišče, ali enega tistih lepih belih potniških parnikov, ki so hiteli polni radostno mahajočih rot-nikov proti ustju zaliva.

Da in ko je stal Steinwartz nekega hladnega jesenskega dopoldne tam, naslonjen na ograjo, ko je mirno jedel svoje žemlje s klobaso, je priplaval po reki čolnček; bil je smešno majhen čolnček, če ga je človek primerjal z velikimi parniki v njegovi bližini. In v njem je sedel fantič, komaj osem let star paglavček in čisto sam je krmaril s čolničkom po vodi sem in tja. In razposajeno se je smejal gori vsem tistim postopacem in drugim ljudem, slonečim zgoraj na ograji, dobra dva metra nad vodno gladino. Morda je bil mali sin tega ali onega izposojalca čolnov, zrasel na vodi in znan z njo že od otroških let. Toda bil je še otrok in ko se je zdaj, gotovo z namenom pobahati se, naenkrat začel gugati s čolničkom, je občel strah Stein-

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave danes ob 16. 19. in 21. uri!

KINO UNION TELEFON 22-21
Napet film po Dumasovem romanu
ŽELEZNA MASKA
Borba dvojčkov za francoski prestol
Film v celoti opremljen s slovenskimi napisi

KINO MATICA TELEFON 22-41
Vesela in zabavna opereta
VEDNO KONCA TAKO
A. de Bousy V. de Sica N. Francy
Priljubljeni napisi — originalni plesi
Predstava danes samo ob 16. uri!

KINO SLOGA TELEFON 27-30
MORJE
Dramatični doživljaj ribičev v borbi za obstanek in za dobro narodo.
Ugo Cesari, Giovanni Grasso, Laura Gazzolo, Luella Beghi, Cesco Basseggio.

— Potrebe, toda ob nepravem času. V soboto dopoldne smo dobili po hudi vročini nekaj dežja, ki pa še daleč ni zadostoval, da bi namočil hudo izsušeno zemljo. Kmetovalci so se pritoževali, da je suša ponekod napravila že občutno škodo na krompirju in ajdi, ki ni mogla vzkliti. Fi-žol je prav kar v polnem cvetju in če bi bila vročina brez dežja še nekaj dni, bi ne bilo s pridelkom fiziola nič. Sobotni dež je komaj dobro zmočil prah, na polju se pa ni prav nič poznalo, da je deževalo. Včeraj proti večeru se je jelo na jugu oblačiti in v Krimu je bilo nekaj dežja. Ljubljane pa oblaki niso dosegli pač se je nebo po-oblacilo čez noč in ponoči smo imeli že nekaj dežja. Davi je kazalo, da se bo zopet zjasnilo, toda kmalu so se oblaki zgostili in začelo je močno deževati. Dobili smo pravo jesensko vreme — dež brez vsakega grmenja in hladno. Dež je bil kot rečeno, nujno potreben, toda prišel je ob nepravem času. Pšenica je namreč že dozorela, razen one v hribih in kmetje so se pripravljali na žetev. Ta teden bi bila vsa pšenica po dolinah odpravljena. Zdjaj bo pa treba počakati, da preneha deževati. Če bo deževalo več dni, bo precej trpela pšenica tam, kjer je položena. Blagodejen bo pa dež za krompir, fižol, koruzo, ajdo, ze-lje in druge poljske sadeže.

TOREK, SREDA, ČETRTEK
V DELAVSKI ZBORNICI ob 1/2 9. uri
VESELI TEATER
Predprodaja vstopnic: trafikla SEVER, LJUBLJANA, Šelenburgova ulica

— Nesreče. V ljubljansko bolnišnico so pripeljali 71 letno posestnico Marijo Drob-nič iz Male vasi, ki je padla in zadobila notranje poškodbe, 33letno Jožico Zab-kar, postrežnico iz Ljubljane, stanujočo v Linhartovi ulici, ki je dobila včeraj pri topniški vojašnici epileptični napad in se je pri padcu hudo poškodovala na glavi ter 27letno šiviljo Ano Mravljec iz Pre-serja, ki je padla s kolesa in si zlomila levo roko v rami.

Iz Ljubljane

Ij— Vse peke in trgovce na drobno ob-vešča mestni preskrbovalni urad, da bo začel v ponedeljek 21. julija v II. nad-stropju Mestnega doma dodeljevati moko, riž in testenine po naslednjem redu: tr-govcem v ponedeljek od črke A—J, v sre-do od K—M, v četrtek od N—R, v soboto od S—Z, a pekom v torek in petek vsem pa samo od 7.30 do 11. ure navedene dni. Mestni preskrbovalni urad obnem prosi peke in trgovce na drobno, naj se v last-nem interesu ravna po tem razporedu, da ne bo gneče in nepotrebnih pritožb za-radi izgube časa.

Ij— V Filharmonični dvorani bo dre-vo 20.30 koncert slavnega italijanskega čeli-sta Artura Bonuccija. Ob spremljevanju pianistke Marie Luise Faini bo igral slo-veči umetnik naslednji spored: Sammar-tini: Largo in Giga; Boccherini: Andante in Allegro rustico iz koncerta v d-duru; Haydn: Adagio in tempo di minueto iz So-nate v c-duru. II. Dvofak: Koncert v h-molu op. 104. III. Respighi: Adagio in va-rijacije; Alfano: Tretji ples v c-duru; Guerrini: Legenda; Casella: Tarantela. Magistratno dvorišče je spremenjeno v lep koncertni prostor, ki je tudi izredno akustičen. Prostor bo posebno v pavzah sijajno razsvetljen. V slučaju slabega vre-mena se bo vršil koncert ob istem času, t. j. ob pol 9. uri zvečer v veliki Filhar-monični dvorani. Predprodaja v Knjigar-ni Glasbene Matice.

Ij— Umrla so v Ljubljani od 11. do 17. t. m. Jaklič Vida, 41 let, učiteljica, Sitar Marija, 71 let, zasebnica, Bizovičar Frančiška, roj. Knific, 56 let, žena klju-čavničarja drž. žel., Legat Frančiška, roj.

Lebar, 86 let, vdova sodn. poduradnika, Hudnik Josip, zasebnik, Volk Franc, 68 let, polic. nadstrážnik v p., Rismondi Ma-rija, stara 33 let, hči bajtarice, Schar-t Marija, roj. Slapnik, 36 let, žena nata-karja, Završnik Marija, roj. Temistokle, 72 let, žena vpok. uradnika sploš. boln., Bregant Mihael, 65 let, nadučitelj v p., Kirsner Natan, 41 let, trgovec. — V ljub-ljanski bolnici so umrli: Kotnik Janez, 1 mesec, sin dinarice, Potok pri Starem trgu, Kocjan Janez, 47 let, delavec, Bre-zovšiča pri Mirni, Osterman Alojzij, 68 let, mizar, delovodja drž. žel., Rudnik pri Ljubljani, Demšar Terezija, roj. Škerjanc, 74 let, žena storjarja, Rupnik Filip, 18 let, pekov. pomočnik, Zagradišče, obč. Dobrunje, Zidan Marija, 49 let, žena žel. sprevodnika v p., Sabanovič Bar, 19 let, slaščičar, Ribnica, Golob Ida, 17 let, trg. vajenka, Stična, Bezek Ivana, 36 let, ko-čarica, Rakitna, Košir Franc, 57 let, voj-ni invalid, Plečko Anton, 50 let, služitelj carinarne.

Ij— Strokovna šola za otroške sestre-negovalke v Ljubljani, Lipičeva ul. 2 sprejema od 15. avgusta 1941 prošnje za šolanje ki morajo biti opremljene z ori-ginalnimi dokumenti rojstva, domovinstva in predizobrazbe — Strokovna izobrazba traja 12 mesecev ter se bo šola začela predvidoma 15. sept. 1941 — Podrobne informacije daje vodstvo šole pri uvodu-ma označenem naslovu.

Ij— Z mlado svinjsko pečenko bo po-stregla danes opoldne in zvečer gostilna LOVSIN.

Iz Hrvatske

— Za elektrifikacijo proge Budimpešta—Zagreb—Reka. Poročali smo že, da na-merava hrvatska država med svojimi naj-vvažnejšimi gradbenimi deli najprej elektri-ficirati svoj del mednarodne železniške proge Budimpešta—Zagreb—Reka, in si-ker odeska Zagreb—Reka in Zagreb—Ko-privnica. Elektrifikacija te železniške pro-ge nima samo namena pospešiti promet, ampak tudi olajšati Mađarski prevoz preko hrvatskega ozemlja v Italijo. V zvezi s temi velikimi javnimi deli je bila nedavno ustanovljena italijanska družba S. A. Carnaro (Compagnia Italo-Croato-Ungherese) s sedežem na Reki, ki ima zdaj začetno glavico samo 1 milijon lir, vendar bo ta glavica v kratkem pove-čana na 5 milijonov lir. Družbo je ustanov-il italijanski kemičar in rudarski konzern Soterna, ki bo prav tako povišal svojo del-niško glavico od 20 na 50 milijonov lir.

— Hrvatska akademija znanosti in umet-nosti. Hrvatski poglavnik dr. Pavelić in prosvetni minister dr. Budak sta podpisala zakonsko odredbo, ki odreja ustanovitev Hrvatske akademije znanosti in umetnosti s sedežem v Zagrebu namesto dosedanje zagrebske Jugoslovenske akademije zna-nosti in umetnosti. Izmed dosedanjih čla-nov prejšnje zagrebske Jugoslovenske aka-demije znanosti in umetnosti je poglavnik imenoval za člane nove Hrvatske akade-mije znanosti in umetnosti upokojenega srednješolskega ravnatelja dr. Toma Ma-tića, ki bo hkrati predsednik akademije, akademskega slikarja Mirka Račkega, vseučiliškega profesorja dr. Stjepana Zimmer-manna, vseučiliškega profesorja dr. Iva Maurovića, vseučiliškega profesorja dr. Stanka Honda, vseučiliškega profesorja dr. Stjepana Škrebo, upravnika konservator-skega urada v Splitu dr. Ljubo Kara-mana in profesorja Akademije glasbe in gledališke umetnosti Franjo Dugana.

— Poglavnik ne sprejema zasebnih ob-iskov. V zagrebskih listih je bilo že po-novno objavljeno, da poglavnik hrvatske države ne sprejema zasebnih obiskov. Kar koga teži, lahko sporoči poglavniku pis-meno, in sicer potem pošte ali pa v vloži-šču poglavnikovega urada. Za pisma, ki so naslovljena na poglavnika, je dovoljena

Umrl je moj ljubljani soprog, gospod

dr. Robert Tomšič

višji fin. svetnik v pok.

Pogreb bo v ponedeljek, dne 21. julija 1941 ob 5. popoldne v Zal, kape-lice sv. Krištofa, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 19. julija 1941.

Zalujoča soproga IVANKA
in ostalo sorodstvo

oprostitev poštini pristojbin, prav tako pa pošiljateljem vlog na poglavnika ni treba kolkovati.

— Nov veliki župan. Za velikega župana velike hrvatske župe Bilogora je bil te dni imenovan dr. Josip Barišić, odvetnik iz Bugojna.

— 400 židov so izgnali. »Hrvatski na-rod« poroča, da so te dni iz Zagreba iz-gnani okoli 400 židov in jih poslali na pri-silno delo. Židje so bili iz Zagreba izgnani zaradi tega, ker so poizkušali izgrajevati določbe oblasti, nekateri pa zato, ker niso nosili za žide določenih znakov. »Hrvatski narod« pravi, da bodo z izganjanjem židov iz Zagreba nadaljevali, ker je to pač edini način, da mesto očistijo židovskega kvar-nega vpliva.

KONCERT

ki ga bo izvajal čelist

A. BONUCCI

bo drevo ob 20.30

V FILHARMONIJ

— Ureditev najnižjih plač delavcev in nameščencev. S posebno zakonsko odredbo so bile za vse hrvatske delavce in zasebne nameščence urejene najnižje plače. Odred-ba določa tudi za delavce posebno draginjsko doklado, prav tako pa tudi za zasebne nameščence, ki pri njih znaša draginjska doklada 400 kun mesečno v mestih, ki imajo nad 5000 prebivalcev, v vseh ostalih mestih pa 200 kun mesečno. Zasebnim nameščencem, ki imajo mesečne plače nad 5000 kun mesečno, draginjska doklada ne pripada.

— Zagrebski sokolski stadion podirajo. Znani zagrebski sokolski stadion na Sve-ticah so te dni začeli podirati. Stavbno gradivo, ki ga bodo pri podiranju dobili, bodo uporabili za postavitev začasnih ba-rak za ustaško bolnico. »Hrvatski narod« pravi, da bo s porušenjem sokolskega sta-diona izginila iz Zagreba naprava, ki so se je vsi Zagrebčani sramovali. Na prostoru dosedanjega jugoslovenskega sokolskega stadiona bodo zgradili nov hrvatski držav-ni športni stadion.

— Nov cestni red. Cestni policijski red v Zagrebu doslej nikakor ni bil na višku. Avtomobilisti, kolesarji, vozniki in pešci so uporabljali ceste, kakor se jim je pač za-hotelo, po večini ne glede na določila cest-nega policijskega reda. Uprava zagrebske policije je zdaj sklenila, da bo tej zmeš-njavi odločno napravila konec. Zlasti je pristigla perutnice pešcem, ki odslej ne smejo čez ceste, kjer se jim poljubi, pač pa samo na vogalih čez prehod, ki bo točno zaznamovan.

Črna lista nevturalnih podjetij

Rio de Janeiro, 21. jul. S. Kakor je zna-no, je bila pred kratkim v Zedinjenih drž-avah objavljena »črna lista« podjetij, ki so jih osumili, da so v finančnih od-nošajih z državami osi. »Journal do Bra-sil« komentira ta Rooseveltov ukrep in pravi, da so Zedinjene države na ta na-čin razširile na finančnem področju voj-no tudi na nevtralne države, predvsem na njihova podjetja in podružnice v Ameriki. Na črni listi so tudi brazilske tvrdke, ki poslujejo že dolga leta v skladu z braz-ilskim nacionalizacijskim sistemom. Bra-zilija bo zaradi tega hudo oškodovana.

Bodimo disciplinirani in trezni!

MALIOGLASI

KAUČE

novi modeli po nizkih cenah dobite pri

E. Zakrajšek, tapetništvo

Miklošičeva 34

Cercansi Ingegneri, uffici tecnici intro-dotti, come corri-spondenti da svilu-pare lavoro in pom-pe — impianti — ac-que — trivellazioni — tubazioni. — Scri-vere con referenze dettagliate alla

S. A. AUDOLI & BERTOLA — Corso

R. Parco 29 — TORINO

SOLNCE IN MEDICA

napravila

CVETCO LICA!

Ljubljancem, ki že

od nekdaj slovite po

svoji lepoti, si to lepo-

sto lahko ohranite z

rednim uživanjem

»AMBROZEVE

MEDICE«,

ki jo dobite pristno le

v MEDARNI, Ljub-

ljana, Židovska ulica

št. 6.

39 T

Iščete se inženjerji in

korespondenti za

tehnično instalacijs-

ko pisarno: postav-

Dolenjska — njene lepote in zanimivosti

S popotno palico v rokah po Dolenjskem, Beli Krajini in Kočevskem

Polzevo pri Višnji gori

Ljubljana, 18. julija. Naši javnosti prav dobro znani rojak Lojze, ki je Louis Adamič nekje v Ameriki, ne bo zameril, če si ga izposodim za uvod. Daleč je onstran velikega morja, jaz pa sem s popotno palico v rokah začel romati po naši lepi Dolenjski prav v njegovem rojstnem kraju — v Grosupljem, kjer se je rodil, zavekal in bil krščen za Lojzeta Adamiča poznejši in še sedanjí znani pisatelj Louis.

Toliko za uvod. In še to bi dodal, da smo Dolenjsko dostojno prepoznali. Premalo smo vedeli o njeni čisto slovenski zgodovini in premalo o njenih tihih, toda velikih lepotah. Tudi smo premalo vedeli o tem, kaj nam daje, da se moremo prebiti skozi to borno življenje.

Grosuplje je torej začetek Dolenjske. Lavrica in škofljica, ki jima italijanski vojak dobrohotno pravijo Lavrika in škofljica, sta še preveč zamegljeni od ljubljanskega prahu, da bi se mogli pripadati solnčni Dolenjski. Potem je samo še Smarje vmes. Čeravno je neznatno, je vendar lepo. V Smarju je tudi začetek dolenjskega kraja. Potok Ponikve, ki prihaja izpod Vrhovke in pred Razdrtim pod železniško progo ponikne. Je prvi zgovornejši dokaz kraškega izoblikovanja dolenjske zemlje. V zadnjih letih se je Smarje razvil tudi kot skromno letovišče, med smučarji pa so znani zlasti njegovi smučarski tereni na Farovski in Sornovem hribu in na Luščah.

O Smarju bi se dalo povedati samo še to, da ima svojo faro že od l. 1228. in da je bila ta fara prvotno podrejena oglejskemu patriarhu, ki pa jo je proti koncu XV. stoletja priključil stišskemu samostanu. Še pozneje je pripadala goriški nadškofiji, šele od l. 1787. pa ljubljanski.

In še to, da so v okolici Smarja našli celo rimske grobove na bližnji Magdalenski gori pa pomembne predzgodovinske sledove.

O Grosupljem in Louis Adamič kot grosupeljski rojak morda znaš napisati polno zanosnih besed, toda preprosto roman, ki roma s popotno palico v rokah po naši Dolenjski, ne more videti vsega, kar bi lahko videlo pesniško oko.

Kako je z Grosupljem? Grosuplje sedmo leži na robu Grosupeljske kotline, deloma pa ob potoku, ki mu pravijo Stari Breg. Zanimivo je, da so v grosupeljski okolici potiskovali gojiti hmelj, pa se ljudem potiskusi niso posrečili. Kraju, ki so tudi v njegovi okolici našli mnogo rimskih grobov, je stekla zibelka nekje v začetku XII. stoletja.

Grosuplje samo po sebi ni zanimivo, — rede ga les, motovz in njive, — vendar pa je privlačno zaradi tega, kar sta v njegovi okolici prijazni hribi Sentjurski Tabor in čudovita županova jama pod njim.

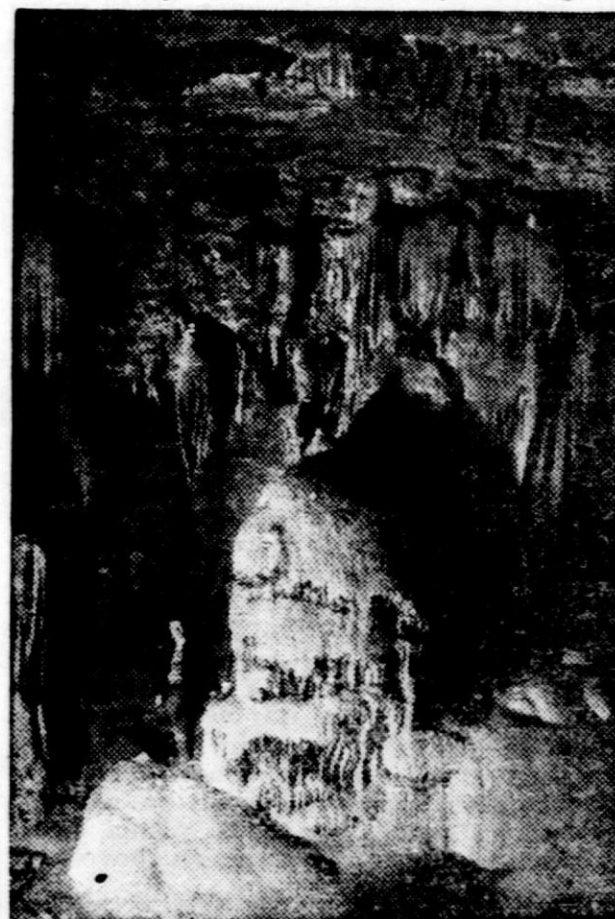
Ponovna vas je zaslovela prav po svoji županovi jami. Kdo bi sicer poznal to naselje ob stranski cesti, ki se je zleknilo med močvirnatima dolinama Sevnice in Podlomske? Po zobotrebnih, ki so tam pravcarca domača otro, najbrž je redki.

Ponovi vasi je ustvaril njej sloves zdaj že pokojni župan Perme, ki je urenil bližnjo podzemsko jamo pod Taborom. Bila ima štiri oddelke, ki so polni prečudnih jamskih tvorb, streljaj južneje pa je še druga dolenjska kraška znamenitost: jama Ledena, ki je v njej tudi v najbolj vročem poletju tako mrzel zrak, da voda zamrzne in da poleg čudovitih kapnikov vise še v juliju in avgustu od stropov tudi — ledene sveče. Ledena je s podzemskim rovom povezana z županovo jamo, obe pa sta prav lahko dostopni in opremljeni tudi s električno razsvetljavo.

Ne ustrašite se, da ste predalec od grosupeljske postaje. Od Grosuplja do Ponove vasi so izmerili komaj tri kilometre...

Kilometri naglo uhajajo pod nogami. Za ovinkom je neko gnezdo na majhnem griču. Včasih so rekli temu gnezdu Stari trg, zdaj pa mu pravijo Višnja gora, čeravno bi se po dogodkih in napredku zadnjih let moralo prav za prav imenovati Polzevo. Polzevo je prineslo Višnji gori sloves letovišča. Prav Polzevo s prijaznim Sv. Duhom ter nekaj višjim Gradščem, še višjim Kucjem in Starim gradom z razvalinami starega gradu v okolici. Prvotna Višnja gora — njen praece Stari trg — je bila niže v dolini... Višnja gora bi lahko slovela tudi zaradi tega, ker se skozi stoletja — v nasprotju z drugimi slovenskimi mesti — ni razvijala, ampak je ohranila svojo pristočno starinsko podobo s starodavno lipo pred solo na podolgovatem glavnem trgu.

Ne mislite pa, da zgodovina Višnje gore ni starodavna, čeravno je mestce zdaj tako skromno. Ta kraj je bil obljuden že v predzgodovinski dobi, na bližnjem Gradšču pa je bilo staro keltsko ali rimsko taborišče, ki je mimo njega vodila rimska cesta med Emono in Nevidunumom. Praočeta Višnje gore — Stari trg — omenjajo zgodovinarji že v XII. stoletju, kot pravi

Županova jama: krstni kamen

trg ga omenjajo prvič v drugi polovici XIII. stoletja. Cesar Friderik III. je kraju potrdil trške pravice, mu dal trškega sodnika in določil tudi meje trškega področja. Pozneje je Stari trg dobil tudi cesarsko mitnico.

Potem so prišla leta, ko so naši ljudje prosili Boga: »Kuge, lakote, potresa in Turka reši nas, o gospod!«

V tistih letih so se tržani Starega trga preselili na grič, ki se je na njem potem razvijala in razvila sedanja Višnja gora. Naselje se je seveda obdalo tudi z močnim obzidjem. Cesar Friderik III. je naposled l. 1478 povzdignil Višnjo goro v mesto.

Svojo imenitnost in staro slavo je Višnja gora ohranila do današnjih dni. Znak lastnega sodstva — sodno žezlo — hranijo v mestnem arhivu še dandanes poleg drugih znamenitosti: zastave z grbom Auerspergov, razne cesarske privilegije, med njimi izvirno ustanovno listino iz l. 1478,

ko je Višnja gora postala mesto, in »poljo lupinac. Simbol nekdanje višnjegorske veličine — tako pravi zgodovinar v besednjaku slovenskih krajev — je namreč priklenjeni polj, proslavljen in predstavljen v števitih rešnih in hudomušnih pripovedkah. Kakor polji drugih slovenskih mest in trgov, ima čisto zanesljivo tudi višnjegorski polj svoj izvor v dragoceni polji lupini, vdelani v baržun in masivno zlato. Iz višnjegorske polje škoflje, ki je bila priklenjena z zlato verižico na lesen podstavek, so ob posebno slovesnih prilikah višnjegorski mestni očete — pili.

Višnja gora je imela v tistih časih tudi lasten pečatnik in grb. Toda to ni vse, kar jo dela imenitno. Zlasti ponosni so lahko višnjegorski čevljarji, ki so že v XVI. stoletju imeli svojo jepergo (dom), svojo zastavo in svoj lastni oltar v mestni cerkvi.

In višnjegorski gospodje! Ali ste že slišali o njihovem slavem in plemenitem rodu, ki je izšel iz rodu blažene Heme in domače družine Breže-Seliških, svetniške višnjegorske rojakine, čije last je bilo mesto samo in vsa zemlja v okolici. In o slavem rodu višnjegorskih viteзов, ali vam je kaj znano? Tudi ta rod je imel imenitne snove, med njimi Friderika, ki je skupaj s Herbertom Turjaškim padel v

borbi s Turki. Podivjani Turki so obema odrezali glavo in obe poslali v Carigrad kot slavne dokaze svojega viteškega vojevanja. Ti lobanji so pozneje sorodniki odkupili in ju imajo še zdaj shranjeni na turjaškem gradu.

Ali je še kdo, ki dvomi, da Višnja gora zasluži, da jo obiščete? Da je vredna, da poromate skoznjo s popotno palico v rokah in spoznate vse tisto, kar naštevajo iz njene zgodovine suhoparni besednjaki, pa tudi vse tisto, kar v njej ustvarja zdaj živo življenje — Polzevo nad njo, čudovito romarsko pribežališče, ki proti njemu nedeljo za nedeljo, od začetka do konca leta, po smegu in soncu romajo ljubljanci, da se nagledajo dolenjskih lepot in mimogrede — na uho povedano — tudi zlahtnega cvčka, za Dolenjsko posebej slavnega, kakor za vso Kranjsko klobase. Da se tudi sprostite po prelepem dolenjskem gričevju, kakor se v mestu nikoli ne morete sprostiti.

Smučarji, ki ne poznajo čudovitega dolenjskega valovitega sveta, niso smučarji. Ljubljancev pa je zdaj prav za prav že malo, ki ne poznajo Dolenjske, njenega srca in njenega bistva.

Tamle, desno od ceste, pod gozdom, se koplje v soncu še višnjegorsko kopališče. Polzevo, gostoljubni domačini in to kopališče so dali Višnji gori pečat pripuknega letovišča, ki mu bo ljubljanska gospoda v bodoče morda vsaj tu in tam tudi mati, ne samo mačeha.

Na ostrem ovinku, ko prekorajš tirnice, zavije cesta proti Stični... R-y

Nekaj o strelji

Strela nastane v trenutku, ko preide enosmerni tok skozi plin ob udarcu ob svetlobno jonizacijo. Analiza je pokazala, da obstoji strela iz več delov, ki si sledijo hitro. Izkazalo se je, da iskra ne preskoči naenkrat, temveč da si utira pot z vedno daljšimi predskrami po krajih najmanjšega odpora. Tako nastane nekakšen kanal, po katerem švigne končno strela kot taka.

Blesk je včasih dolg do 10 km. Njegova barva je bela, rdeča, rdečkasta, pa tudi škrlatna in rdečkastomodra. Najhujši so bliski odnosno strele blesteče bele barve, dočim so blede pohlevnejše, zato pa lažje zaneti požar. Najmanj so nevarne rdečkaste strele. Čeprav je med poletnimi nevihtami grmenje večkrat oglušujoče, se sliši največ 25 km daleč, dočim lahko slišimo topovski strel do 200 km daleč, seveda če je top temu primerno velik. Intenzivnost strele se ceni na 1.200 do 2.000 amper, napetost pa na 50 do 100.000.000 voltov. Na vsej zemlji udari strela približno 100 krat v sekundi. Pri tem sproščena energija je torej ogromna in bi opravila mnogo dela, če bi jo mogli prestračiti in vpreči v stroje.

Lepotičenje v starem veku

Antimon, prvina kovinaste oblike, sivkasto bele barve, trša od medli, je bila znana že v pradavnih časih. To dokazuje najdba vaze v ruševinah Tellaha v bivši Mezopotamiji iz začetka tretjega tisočletja pred Kristusom. Mnogo bolj je bila pa znana njegova dvojniška prvina z žveplom, antimonski sulfid, nazvan tudi cink. Stolčen v temnosiv lesketajoč se prašek, se že od pamtiveka uporablja kot barvilo za barvanje ali podaljšanje obrvi. V Egiptu so že v mlajši kameniti dobi uporabljali cink za barvanje obrvi in trepalnic. Poleg tega črnega barvila so uporabljali tudi zeleno barvo iz dobro zmlete malahita, s katero so delali kroge okrog oči in črte pod vsakim očesom. Lepo to sicer ni bilo, toda starim Egipčanom je bilo všeč. Iz časov okrog leta 3.000 pred Kristusom so bile najdene alabastrove posode, v katerih je bil cink s kot barvilo. Tako »očesno maso« je prinašalo 100 nebeskih deklet tudi Stvarniku in gospodarju sveta Brahmui v Indiji. To ni bila mast, temveč barvilo oči. V vročem podnebju orientalskih dežel so običajne endemične očesne bolezni in zato so bili tam nekateri kovinski preparati kot zaščitno sredstvo zelo priljubljeni. Črno barvilo so pa uporabljali tudi iz strahu pred »zlim pogledom«. Ta vraža je še sedaj razširjena med orientalskimi narodi.

Dragocena kovina germanium

Najdražja kovina je poleg radia germanium. To je zelo redka prvina. Odkril jo so v srebrni rudi argyrodita, obstoječi iz srebra, germania in žvepla. Odkril jo je leta 1886, kemik Winkler. O tej rudi je govoril že leta 1871, ruski učenjak Mendelejev. Pobudo za iskanje neznane prvine je dal Winklerju analiza argyrodita, pri kateri se je vedno ponavljala izguba 7%. Iz tega je sklepal, da mora biti v rudni novi prvina. In res jo je končno izločil na rudarski akademiji v Freybergu. Ne poznamo še rudnine, iz katere bi se dal pridobivati cenejši germanium, kovina, ki ji je dal Winkler ime na čast Germanie.

Kenguru pije mleko iz steklenice

V berlinskem živalskem vrtu so delali nedavno prve poskuse z mladim kengurjem, ki ga mati ni hotela trpeti v svoji vreči. Začeli so ga krmiti z mlekom. Napravili so mu vrečo iz blaga, ki jo električno segrevajo. Mladi kenguru dobi vsake dve uri steklenico mleka. Sele čez nekaj mesecev ga bodo lahko krmlili tako kakor odrasle kengurje.

Postopanje s sovjetskimi ujetniki v Nemčiji

Berlin, 21. jul. s. V poučenih krogih se je zvedelo, da bodo v Nemčiji ravnovali z ujetniki sovjetskimi političnimi komisarji enako kakor z ostalimi ruskimi vojnimi ujetniki. Zbrali jih bodo v posebnih izoliranih taboriščih. Enako bodo postopali tudi z ženami, ki so bile uvrščene v oddelke ruske vojske, s pripadniki neregularnih oddelkov pa bodo postopali po vojnem zakonu.

Horoskop za tekoči teden

od 21. do 27. julija 1941 — Tranziti planetov s položajem Sonca ob rojstvu

Ljubljana, 21. julija. Rojeni med 22. januarjem in 19. februarjem v Vodnarju: Rojeni v prvi in drugi tretjini znamenja bodo doživeli nemirne dneve. V nevarnosti je tudi njih zdravje.

Rojeni med 20. februarjem in 20. marcem v Ribah: Rojenim v dneh sredine znamenja se obetajo lepši dnevi in zboljšanje razmer.

Rojeni med 21. marcem in 20. aprilom v Ovnui: Rojenim v sredini znamenja se zboljša finančno stanje, s pismi pa ne bodo imeli sreče.

Rojeni med 21. aprilom in 21. majem v Biku: Rojeni v prvi in zadnji tretjini so v vsem zelo ogroženi, nekaj uspehov pa se obeta s pomočjo pisem.

Rojeni med 22. majem in 21. junijem v Dvojkah: Aspekti kažejo na teden, ki ga boste preživeli v zadovoljstvu.

Rojeni med 22. junijem in 21. julijem v Rakui: Za rojene na prehodu junija in julija učinkujejo kritični aspekti za zdravje. V vsakdanjem življenju razne nevednosti.

Rojeni med 22. julijem in 23. avgustom v Levu: Samo rojeni v sredini znamenja

ne bodo čutili kritičnih vplivov. Na zdravje naj pazijo zlasti bolni na srcu.

Rojeni med 24. avgustom in 23. septembrom v Devici: Zlasti rojeni v sredini znamenja naj se ogibljuje prepirov, branijo svojo čast in drže, kar imajo pod palcem. Dobro za pismenske posle.

Rojeni med 24. septembrom in 23. oktobrom v Tehtnici: Rojenim na prehodu septembra in oktobra prinese neugode ali vročinske bolezni. Neugoden čas za reševanje zadev s pomočjo pisem.

Rojeni med 24. oktobrom in 23. novembrom v Skorpionu: Na najrazličnejše komplikacije naj bodo pripravljeni rojeni v prvi in tretji tretjini, rojeni v sredini pa lahko dosežejo uspehe z dopisovanjem.

Rojeni med 24. novembrom in 22. decembrom v Strelcu: Kritičen teden za finance. Branite svojo čast. Volje je pa obilo za dejanja, ki ugnejejo koristiti.

Rojeni med 23. decembrom in 21. januarjem v Kozorogu: Zelo neugoden teden za opravljanje poslov s pomočjo pisem. Bodite skrajno previdni pri opravkih z nevarnim orodjem. B. K.

Film s prijetnim vonjem

Ki je seveda še pesem daljne bodočnosti, čeprav bi ga bili že zdaj zelo veseli

Ali more biti kaj prijetnejšega kakor sedeti udobno v naslanjaču modernega kinematografa ter gledati lepoto in zanimivosti krajev ljudi, živali, mest, voda, gora, gozdov in tuji deželi?

Skoraj vse ima v svojem naročju ljubitelj kina, pa vendar še ni zadovoljen. Izdelovalci filmov in režiserji so obžalovanja vredni ljudje. Pripravljajo si na vse načine, kako bi čimbolj ustregli občinstvu in vendar morajo poslušati očitek, katerih v resnici ne zaslužijo. Gledalec najde vedno kakšno napako, vedno kaj kritizira, vedno je nezadovoljen. Kaj pomaga, da so se našli ljudje, ki so izdelali film, da človeka prevzame in pretrese ko ga gleda, ko so pa vedno še tu prizori, ki jim manjka nekaj važnega.

Manka namreč vonj, manjka to, kar bi napravilo filme take kakršne v resnici so. Prizorov, v katerih se nasproti strelja, jo, manjka vonj smodnika, ribarniki na filmskem traku manjka vonj morskih rib, orientalskim bazarom specifični vonj Orienta itd. Zakaj še nimamo filmov, ki bi dišali po vijolicah ali šmarnicah, zakaj nimamo filmov, dišečih po sveže pečeni pitici, po prežehani jabolkah ali po sladkem jabolčnem zavitku? Zakaj tega ni zala ustvariti filmska tehnika, o kateri večkrat slišimo kako naglo se razvija in kako visoko stopnjo je že dosegla v svojem razvoju? Mnogo prijetneje in zanimiveje bi bilo sedeti v kinematografu, če bi se širil s filmskega platna še prijeten vonj. Koliko raznovrstnih vonjev bi se širilo vsak ve-

čer po kinodvorani, kako blagodejna atmosfera bi vladala v nji.

To dokazuje zlasti dogodek, ki se je pripetil v nekem premierskem kinu. Mislite si nepregledno vrsto pomarančnikov v nekem španskem kraju, mislite si obiranje pomaranč in cele kupe teh sladkih, osvežujočih sadežev. Kar se pojavi pri enem kupu mlad obirač in začne navdušeno jesti pomaranče in gledalec naenkrat zadiši po njih, da nedvomno gre za vonj sveže olupljenih pomaranč, oster in prijeten tak, da se človeku kar sline poredi. In človek se nehoti zamisliti v to, kar zdaj filmu še manjka in kar se bo zdelo morda našim vnucom nekaj samo po sebi umevnega. Film, ki se bo širil iz njega tudi prijeten vonj, si bo nedvomno hitro osvojil svet. Toda zaenkrat so to samo šele sanje in resničnost je drugačna.

Konec je filma in človek vstane z mesta, na katerem je tako prijetno sanjal. Stopi na vegasta tla in iluzije je konec. Pomarančni olupki, ki ga je vrigel nekdo v temi na tla, je kriv, da gledalcu spodrsne in da pade. Ko se pobere, se zave, da je bila prav tista nesrečna pomaranča kriva, da je padel, na drugi strani mu je pa pri nesli trenutno zadovoljstvo, čakačje tiste, ki bodo doživeli dišeči film. Seveda bo pa treba v novem filmu, če ga bo filmska tehnika sploh kdaj ustvarila, strogo paziti na to, da se bo širil od njega samo prijeten vonj. Če bi se recimo širil s filmskega platna vonj po gnoju, bi gledalci kaj hitro zbežali iz kinematografa.

Tito A. Spagnol:

41

IZDAJALSKA PUNČKA

Roman

— No torej. Takrat sem vzela iz knjižnice anatomičen atlas, da bi ga pregledala, potem sem ga pozabila med drugimi knjigami v svoji sobi... Dobro pol ure sta me vpraševala po tej knjigi. Vedeti sta hotela, zakaj sem jo imela pri sebi in čemu sem jo spravila v svoji sobi. In zdi se mi, da z mojim odgovorom nikakor nista bila zadovoljna.

Zdelo se je, da je stričeva roka, v kateri je držal žlico, otrpnila v zraku, ko je poslušal te besede.

— Kakšno početje! — je vzkliknil končno, ko je gospodična Solveni obmolnila. Potem je napeljal pogovor drugam in kratek čas, ko smo se sedeli pri mizi, je govoril skoraj nepretrgoma, da bi pregnal misli, ki so dekleta gotovo mučile.

Po večerji se je takoj umaknila v sobo, ki jo je bila pripravila Catina, jaz sem pa odšel s stricem v kabinet, kakor po navadi. Tam si je stric prižgal edino cigaro, ki si jo je privoščil vsak dan.

— To mi nikakor ne ugaja, — je dejal naenkrat sredi globoke zamišljenosti, ki se je bil pogreznil v njo.

— Kaj pa?

— Ta zgodba s knjigo. Saj si slišal, da so takoj

spravili to v zvezo in da so dvomili o dekletinem pojasnilu.

— Jaz tej podrobnosti nisem pripisoval nobenega pomena. Od začetka, odkar sem se jel zanimati za ta zločin, sem bil prepričan, da je Ida Solveni izven vsakega sumničarja, celo takrat, ko se je bila v svojih izpovedbah nekoliko oddaljila od resnice. Sicer se je pa to pozneje pojasnilo. A drugače se ni bilo zgodilo nič takega, kar bi moglo vreči le senco suma na njo.

— Ali res verjameš to? — sem odgovoril osuplo.

— Saj ni treba mnogo, dragi moj, da postane človek v očeh preiskovalnega sodnika sumljiv.

— To je vendar smešno — sem ugovarjal, — saj vendar ne bodo mislili, da bi utegnili biti to deklet zapleteno v zločin.

— Upajmo, da ne, — je menil stric. Zmajal je z glavo in vstal. — Ubogo deklet je z današnjim udarcem že dovolj prizadeto.

Položil je ogorek cigare v pepelnico, potem je pa vzel svoj brevir in mi voščil lahko noč. Bil je utrujen, jaz pa še nisem bil zaspan, ker sem popoldne nekaj ur spal. Zato sem vzel novine in jel listati po njih. Ko mi je prišla Catina po končanem delu v kuhinji voščil lahko noč, sem ji rekel, naj mi da ključke.

— Kaj ste že zdaj namenjeni z doma?

— Saj je ura komaj deset, jaz pa še nisem zaspan. Na izprehod grem, — sem odgovoril in odšel.

Ozračje se je bilo ohladilo; tu pa tam je zamigljala skozi oblake zvezda, na mračnem polju so

čirikal murni, zdaj pa zdaj se je začelo iz daljave pasje lajanje. Bil sem otožen in potrt. Mislim sem na usodo dekleta, ki je bilo samo na svetu in bi moralo brez dobrote mojega strica to noč prespati kje na kmetiji, zapuščeno od vseh, pod težo greha iz preteklosti, ki ga sicer ni bilo samo zakrivilo, ki jo je pa morda težil bolj, kakor lastna krivda.

Mislil sem nanjo in ko sem stopal tako zatopljen v svoje misli, mi je bilo, kakor da je bila še nekaj ur prej z menoj, naslonjena na mojo roko, vsa drhteča in skrušena po odkritju skrivnosti, zardela od sramu, da je jedla in stanovala v hiši, ki bi njen ponos nikoli ne bil dovolil prestopiti njenega praga, če bi bila le slutila resnico.

Kolikokrat privedo dobri nameni do slabega konca! Grofica Matilda je gotovo mislila dobro, ko se je bila odločila vzeti k sebi to mlado vnučkinjo, ki je nosila drugo ime in ki ni vedela, da ima staro mater. Stara dama je storila vse, kar je bilo v njenih močeh, da bi pomagala temu otroku, ki se je po njegovih žilah pretekala njena kri, čeprav je bila — morda da bi izpolnila voljo svojega moža, vsem drugim zamolčala skrivni roman svojega pokojnega sina. Njen postopek je bil pravičen in pameten. Noben dobrosrčen človek bi ne bil ravnal drugače. Vsem je hotela najboljšo, a zdaj se je vse izpremenilo v slabo. Kaj neki si je mislila zdaj gospodična Solveni?

Dekle si gotovo ni imela kaj očitati in svoji čisti vesti se je morala zahvaliti, da je bila našla v sebi toliko moralne sile. Po poročilu mojega strica je

sprejela odkritje o svojem poreklu z vidnim in razumljivim razburjenjem, toda pri tem ni prav nič trpelo njeno dostojanstvo. Ohranila je ravnotežje, ostala je razsodna in izrazila je samo željo takoj zapustiti to hišo. S tem je pokazala, da je njen značaj neupogljiv in da je dorasla tudi tako težki preizkušnji.

Znala se je premagati in to se je dobro videlo naslednjega dne, ko so pokopavali grofico Matildo in grofa Silvia.

Pogreb je bil ob devetih. Preden vsa odšla okrog sedmih v vilo, je hotel stric Poldo, deklet, ki je bilo že vstalo, pogovoriti, naj ostane doma.

Stric se je bal, da bi utegnila dati njena udeležba povod za opazke, ona je pa odgovorila, da se za to prav nič ne zmeni.

— Ne grem tja zahtevati pravice, ki jih nimam, ali pokazati se svojim novim sorodnikom. To lahko poveste vsakomur, ki bi vas morda vprašal. Grem tja samo zato, ker moram izpolniti dolžnost srca in hvalečnosti, izključno samo kot družabnica pokojne grofice, — je dejala z odločnostjo, ki je strica takoj prepričala, da bi bilo vsako prigovarjanje zaman. Potem me je pa prosila, naj jo spremim.

Kapelica sredi parka je bila že polna, ko sva prišla tja. Prišli so bili vsi rodbinski člani, gostje in množica najemnikov, izmed katerih so morali mnogi med pogrebnimi obredi ostati zunaj. Slednjič so odnesli obe krsti na pokopališče in z dekletom sva šla za pogrebom med kmeti, ne da bi naju bil kdo opazil.